VI.

UN MEMORIU DE ADVOCAT AL LUĬ MIHAĬ KOGĂLNICEANU (1847).

Între niște hîrtiĭ de familie aflu un memoriu redactat de Mihaĭ Kogălniceanu ca represintant, ca „vechil“ al uneĭ „cocoane“, femeie harnică și de ispravă, pe care fiul eĭ, ajuns major, o dăduse în judecată supt cuvînt că i-ar fi risipit o parte din moștenirea, pe care mama o smulsese, după moartea unuĭ soț ușuratec și cheltuitor, din mîna unor creditorĭ grecĭ, sprijinițĭ de consulatul rusesc.

Memoriul e o bucată de elocvență vrednică de reputația genialuluĭ scriitor și om politic moldovean.

Se știe că, întors din Berlin, unde făcuse studiĭ de drept, fără a da însă examene și a căpăta vre-un titlu, Kogălniceanu se ocupâ maĭ mult timp cu literatura și știința istorică, publicînd „Dacia literară“ și „Archiva românească“, editînd „Foaia sătească“, dînd la lumină cronicile Moldoveĭ și susținînd, prin tipografia „modernă“ ce înființase, dezvoltarea generațieĭ celeĭ nouă de scriitorĭ, pe care tot el o sfătuia și îndrepta. Ca situație socială, el era proprietar de moșie — al luĭ eraŭ moșiile Hilița și Mătieniĭ — și maior, ofițer de ordonanță saŭ „aghiotant“ al luĭ Mihaĭ Sturza.

În 1843, Kogălniceanu fu unul din redactoriĭ nouăĭ reviste „Propășirea“, după ce fusese silit a întrerupe cursul dc istorie națională început la Academia Mihăileană, curs din care a rămas o admirabilă introducere. Publicarea acesteĭ lecțiĭ preliminare, și încă împreună cu o notă de plîngere pentru oprirea lecțiilor sale, nemulțămi Cîrmuirea. Peste cîteva lunĭ, Kogălniceanu, care știa aceasta, plecă la Viena, cu banĭ de împrumut, hotărît să meargă până la Paris. Domnul însă făcu ca supusul săŭ și ofițerul fără congediu să fie silit a se întoarce.

După o ispășire la mănăstire, care ținu cîteva săptămînĭ (1844), Kogălniceanu era liber, și el călători în Apus la 1846. Dar gustul de a maĭ luptà prin vorbă saŭ prin scris pentru un noŭ ideal politic îĭ perise. Nicĭ tipografia luĭ nu-șĭ putu începe iarășĭ folositoarea operă de editură aleasă. Din oștire fusese scos fugarul. Pentru a trăi, strălucitul scriitor și om al cuvîntuluĭ trebui să facă advocătură. El îndeplini decĭ sarcina de apărător în procese maĭ însemnate până în 1848, cînd împrejurările-l silirā iarășĭ la părăsirea țeriĭ.

În memoriile luĭ însă, el coborî, cum se vede, toată bogăţia luĭ de ideĭ, fineţa luĭ de cultură, logica luĭ în legătură cu sentimentele fundamentale ale sufletuluĭ omenesc, concepţia-ĭ înnaltă despre viaţă.

Cine va ceti paginile ce urmează, se va încredinţa de aceasta.

Cinstiteĭ judecătoriĭ a Ţinutuluĭ Iaşĭ, secţia I.

Spre a se da sfatuluĭ familieĭ a caseĭ răposatuluĭ Postelnic I. C.

Vechilul cocoaneĭ Postelniceseĭ M. C.

Trist lucru este pururea de a vedea un fiŭ prigonind pe maică-sa în faţa judecăţiĭ. Dar maĭ trist lucru este cînd această mamă prigonită samănă încredinţătoareĭ mele. Cine nu ştie în pămîntul nostru trudele, suferinţele şi lacrimile ce aŭ fost viaţa Postelniceseĭ C. în vadea de zece anĭ? Cine n'a văzut pe această duioasă maică încunjurată de nouă copiĭ micĭ răpiţĭ de întreaga avere strămoşească, puind de o parte slăbiciunea femeiĭ şi ruşinea soţieĭ de boier mare şi aducîndu-şĭ aminte numaĭ că este mamă şi că trebuie să-şĭ hrănească pruncriĭ; cine n'a văzut-o, ziua, alergînd pe la străiniĭ şi pe la inimile făcătoare de bine şi cu talgerul, pot zice, cerînd pîne pentru fiiĭ săĭ? Cine nu-şĭ aduce aminte de dumnei trăind în nişte ticăloase bordeie, suferind chinurile ploiĭ şi a' geruluĭ, lipsită de cele întăiŭ trebuinţe ale vieţuiriĭ şi, cu toate aceste, aflînd încă în curajul şi iubirea sa către fiĭ destule mijloace spre a dădăci singură pre ceĭ maĭ micĭ pruncĭ şi a plăti, pe de altă parte, grele lefĭ pe la pensioane şi dascălĭ pentru ceĭ maĭ marĭ? Nimene n'a uitat încă activitatea cu care această cocoană, în o îndelungată curgere de vreme, s'aŭ strădănuit rugîndu-se, jăluindu-se, plîngînd pe la uşile celor marĭ şi puternicĭ, suind şi scoborînd scările judecătorilor şi Divanurilor cu nenorociţiĭ săĭ orfanĭ — dintre cari d. Ş. C. aducă-şĭ aminte că şi d-luĭ era unul —, numaĭ ca să li poată scoate şi păstra averea părinţească, răpită de mînĭ străine. Chiar însăşĭ îmbrăcămintea, şalurile şi giuvaierurile sale le-a vîndut spre ţinerea copiilor săĭ, şi nicĭ damblaua, urma măhniciunilor sale, n'a oprit-o de a stărui pentru dreptăţile Caseĭ sale.

Cu toate aceste, şi în vreme ce Moldova întreagă este martură a îndelungatelor strădanii a acesteĭ cocoane, tocmaĭ un fiŭ, înşelat, nădăjduiesc, numaĭ vremelniceşte, s'a găsit, care, neuitîndu-se nicĭ la datoria firească, nicĭ la grelele împrejurărĭ în care se afla familia sa, se scoală împotriva maică-sa, îĭ amăreşte din noŭ zilele atît de amărîte şi cu ocară şi hulă îĭ amerinţă bătrîneţele. Aşa d-luĭ Ş. nu s'a oţerit a o învinovăţi că ar fi răşluit 12.000 galbenĭ din averea părinţască a dumneeĭ, care singură le-a redobîndit întreaga avere. A învinovăţit-o că dă socotele mincinoase, ea care nu li cere nicĭo pară pe atîţia anĭ ce i-a ţinut cu mijloacele sale, în vreme ce averea li era luată de către Ţ. A pîrît-o că s'a unit cu străiniĭ ca să sărăcească copiiĭ, ea care s'a lepădat de chiar folosul săŭ, neprimind a-şĭ trage zestrea sa chiar îndoită, precum i se făgăduia în vremea procesuluĭ cu pomenitul Ţ. Neplăcut lucru ar fi de a spune şi de a auzi toate clevetirile aruncate asupra încredinţătoareĭ mele! Ca o maică duioasă, iertînd chiar cînd fiul săŭ era greşit, nedăjduind că poate încă ar veni la simţirĭ maĭ vrednice de un fiŭ şi de un tînăr ce întră în lume, dumneaeĭ cocoana pururea şi-a înghiţit lacrimile şi a ascuns în fundul inimiĭ taina durerilor sale. Însă acum, cind vede că d-luĭ Ş. priveşte numaĭ la interesul săŭ în parte, ţinteşte de a jigni folosul şi averea maĭ micilor săĭ fraţi, şi, nemărginindu-se în aceste, apoĭ pune vîrful la nerecunoştinţa fiască atingîndu-se chiar de zestrea maică-sa şi întrebuinţînd toate chipurile spre a o împuţina şi, dacă s'ar putea, şi a o desfiinţa, cînd, zic, se vede un fiŭ avînd o asemenea purtare către maică-sa, cine poate să o învinovăţească pe aceasta dacă se hotărăşte şi ea a nu răbda, a nu tăcea maĭ mult, şi, pentru cinstea şi consideraţia sa de maică, a se apăra şi ea de spre nedreptele învinovăţirĭ ale fiuluĭ săŭ Ş.?

Înnainte dar ca Sfatul familieĭ să-şĭ deie desăvîrşita sa socotinţă, atît asupra semilor, cît şi asupra zestriĭ, fie iertat şi încredinţătoareĭ mele să însemne cîteva puncte:

1. D-luĭ Ş. învinovăţeşte pe maică-sa că a răşluit 12.000

galbenĭ din averea părinţească. Această imputare cade de la sine: întăiŭ că o asemenea sumă însemnată niciodată n'a intrat în mînile sale şi, al doile, că o maică, care atîţia anĭ aĭ vieţiĭ sale, a trăit numaĭ pentru copiiĭ săĭ, hrănindu-ĭ cu ce Dumnezeŭ o a ajutat, şi în toată această vreme nu le-a pus în socoteală o singură pară, o maică care a desrobit sineturĭ ale răposatuluĭ soţ de maĭ mult de o mie de galbenĭ, fără a pretinde ceva, care s'a lepădat de zestrea sa, chiar îndată, pentru că i se făgăduia spre paguba procesuluĭ, — cu greŭ s'ar putea dovedi vinovată de răşluire. O asemenea învinovăţire maĭ lesne se poate face d-sale Ş. Aducă-şĭ d-luĭ aminte de pagubele ce a pricinuit fraţilor săĭ prin imposesuirea moşiilor Caseĭ fără preţ şi în nefiinţa, atît a maiciĭ sale, cît şi a epitropuluĭ, stăruind în contra intereselor Caseĭ ca moşia Corniĭ să se deie în posesie pe an cu cîte 1.550 de galbenĭ, cînd alţĭ muşteriĭ eraŭ de daŭ pănă la 2.000 de galbenĭ, luînd asupră-şĭ posesia acesteĭ moşiĭ numaĭ cu zece galbenĭ peste preţul anilor trecuţĭ şi nerăspunzînd pănă acum nimică din cîştiurĭ. Chiar pasurile întrebuinţate de d-luĭ Ş. spre a cumpăra părţile de moştenire de la uniĭ din fraţĭ şi surorĭ a' sale innainte ca datoriile Caseĭ să fie plătite şi moştenirea împărţită, dovedesc tainicul săŭ scop de a strîmbătăţi pe nevrîstniciĭ săĭ fraţĭ, împingîndu-ĭ într'un colţ al moşieĭ Corniĭ şi aşteptînd numaĭ un prilej spre a-ĭ izgoni şi de acolo. Căcĭ, dacă d-luĭ ar fi însuflat de un adevărat sentiment frăţesc, n'ar trebui ca singur să lase şi fraţilor săĭ neajunşĭ în vrîstă dritul de a se putea învoi cu surorile lor de la mănăstire, şi aşa toată averea părinţească să nu ajungă în mînile unuĭ singur fiŭ, cînd ceilalţĭ ar rămînea aproape de sărăcie? Şi, pentru ca maică-sa îĭ stă împotrivă la un asemenea proiect puţin frăţesc, se scoală şi o numeşte răşluitoare! Iată adevărata pricină a întregiĭ nemulţămirĭ şi a prigoniriĭ d-sale Ş.

2-lea. D-luĭ Ş. învinovăţeşte pe maică-sa că un *Wechsel* de 300 de galbenĭ, cu dobînda sa, suindu-se încă la 2.000 de galbenĭ, şi pentru care eraŭ amanetarisite hîrtiile Budeştilor,

s'a scos cu alt sinet de 1.400 de galbenĭ, luîndu-se înnapoĭ şi actele sus-pomeniteĭ moşiĭ. Eŭ fac întrebare d-sale: maĭ bine ar fi fost ca Casa să plătească 4.000 de galbenĭ şi ca, din pricina amanetarisiriĭ hîrtiilor, să se piardă 500 de fălcĭ din moşia Budeştiĭ în procesul cu răzăşiĭ din Bîrsăneştĭ?

3-lea. Asemene d-luĭ Ş. nu voieşte a primi de bun un sinet de 1.000 de galbenĭ, cu care maica d-sale a fost împrumutat de la Vornicul Neculaĭ Milu pentru cheltuielile procesuluĭ celuĭ mare cu Ţ. Fără a intra în maĭ mare cercetare, fie-mĭ iertat a întreba pe d-luĭ Ş. dacă ştie vre o ţară în lume unde procesele nu cer neapărate cheltuielĭ? Cît pentru mine, eŭ mărturisesc că nu cunosc o asemenea ţară, şi, privind la greutăţile procesuluĭ de care atîrna toată averea, nu găsesc că 1.000 de galbenĭ să fie prea mult pentru neprevăzute cheltuielĭ.

4-la. D-luĭ Ş. C. este singur încredinţat că această mie de galbenĭ s'a întrebuinţat pentru proces; tot asemenea este încredinţat că şi răscumpărarea *Wechseluluĭ* de 2.000 de galbenĭ, cu alţĭ 2.000 dobînda, făcută prin un sinet de 1.400 de galbenĭ, este o adevărată facere de bine pentru Casă, din partea maiciĭ. Dacă nu o mărturiseşte şi făţiş, apoĭ prin aceasta mă îndrituieşte de a mă uni şi eŭ cu socotinţa acelora ce pretind că d-luĭ caŭtă numaĭ chipurĭ ca să împuţineze cît se poate maĭ mult zestrea încredinţătoareĭ mele, cît şi dobînda ce i se cuvine din ziua morţiĭ soţuluĭ d-sale, adecă de la 23 Iulie 1837.

5-lea. Cît pentru ce se atinge de izvodul de zestre, asemenea şi dacă este ca să se răspundă încredinţătoareĭ mele această zestre în rodurile *ipovuluĭ* până la săvîrşirea sa din viaţă, precum şi legiuitele *teoritre*, eŭ încă tot cred că d-luĭ Ş. are destulă dragoste şi recunoştinţă fiască spre a încuviinţa şi d-luĭ nişte cererĭ atît de drepte şi atît de lămurite, chiar şi prin pravilă. Din potrivă, nădăjduiesc că d-luĭ, nedorind de a-şĭ da de nume răŭ acum la intrarea sa în adevărata viaţă, se va grăbi a da o satisfacţie opinieĭ publiceĭ şi datorieĭ fieştĭ, mărturisind titlurile de recunoştinţă ce şi-a ciştigat maică-sa prin creşterea a nouă

copiĭ la vremĭ cumplite şi prin strădaniile sale spre redobîndirea averiĭ, strădaniĭ întovărăşite de multe lipsurĭ şi suferinţĭ, de multe părăie de lacrimĭ şi fără care d-luĭ Ş. nicĭ n'ar avea poate astăzĭ pentru ce a maĭ cere veniturĭ şi socotelĭ.

6-lea. Tot d-luĭ Ş., socotind că a face o nouă neplăcere maică-sa, a cerut de epitrop pe d-luĭ Marele-Logofăt Costachi Sturza, supt cuvînt că averea orfanilor s'ar răşlui. Dacă această de pe urmă imputare ar putea să se adeverеze, ar fi numaĭ din partea aceluia ce vroieşte să închege în mînile sale toată averea părinţască, iar nu din partea uneĭ mame ce a trăit şi trăieşte pentru copiiĭ săĭ şi care astăzĭ se ameninţă de a fi trasă în judecată numaĭ pentru că se împotriveşte la nişte planurĭ puţin frăţeştĭ? Iar, în cît pentru numirea de epitrop a d-sale Logofătuluĭ Costachi Sturza, încredinţătoarea mea nu poate decît a se bucura de o asemenea numire, care îĭ este o închizeşluire maĭ mult că copiiĭ săĭ ceĭ nevrîsnicĭ vor avea un noŭ şi puternic ocrotitor, căcĭ d-luĭ, numindu-se de epitrop, s'a numit negreşit pentru aceĭ ce aŭ trebuinţă de a fi epitropisiţĭ, adecă pentru aceĭ nevrîsnicĭ copiĭ, pentru ale cărora driturĭ şi încredinţătoarea mea se luptă. Decĭ, nu numaĭ că este mulţămită cu alegerea acestuĭ boier, dar încă, ca pe un părinte, ca pe o persoană însemnată şi puternică, ca pe acela ce a publicat legile civile apărătoare văduvelor şi orfanilor, îl roagă ca să urmeze în epitropie, să ocrotească pe fiiĭ săĭ şi averea lor, nedăjduind că aceia ce ea, femeie slabă şi obosită, n'a putut face, d-luĭ, ca bărbat şi ca boier puternic, va binevoi a isprăvi. Acestea sînt întimpinările încredinţătoareĭ mele. Numaĭ nevoia şi dritul legiuiteĭ apărărĭ aŭ silit-o ca să le facă. Mult, mult i-a costisit pănă cînd s'a hotărît de a pîrî pe un fiŭ al săŭ. Dovadă la aceasta îndelungata tăcere ce a păzit, ferindu-se de a se jălui. atît Prea-Înnălţatuluĭ Domn, cît şi nouluĭ epitrop. Chiar şi în această întimpinare de faţă, a căutat a fi cît se poate maĭ măsurată, căcĭ, chiar cînd fiul săŭ o loveşte, tot îşĭ aduce aminte că este maică. Ca maică asemene ne-

dăjduieşte că tot sentimentul fiesc nu este stîns în inima fiuluĭ săŭ, aceluĭ pe care cu lacrimĭ l-a crescut, căruia îĭ da aceia ce d-sale adese iĭ lipsia, hrana de toate zilele, căruia, cu sume însemnate, strînse cu multe necazurĭ, a căutat a-ĭ da o educaţie potrivită cu naşterea sa şi pre care, cu toate greşelile sale, nu-l poate urî şi nu-ĭ doreşte maĭ mult decît că, văzînd că se căieşte şi că are milă de maĭ miciĭ săĭ fraţĭ, să-ĭ deschidă iar braţele părinteştĭ.

Fie-mĭ iertat şi mie, de şi străin, dar ca un vechil al uneĭ mame, să rog şi pe Statul familieĭ ca acela, ca un înfăţoşător al părinteluĭ mort, şi ca un păstrător al moraluluĭ familieĭ, din care derează şi moralul public, să binevoiască prin sfătuirĭ părinţeştĭ a mă ajuta la îndemnul paşnic ce fac d-sale Ş. C. Nădăjduiesc că d-luĭ nu va rămînea surd la glasul maică-sa, la chemarea opinieĭ publice, şi chiar la baterile inimiĭ sale. Încă odată, adaog că am mare încredere în sentimentele sale fieştĭ. Iar, dacă, nebăgînd în samă, atît datoria fiască, cît şi sfaturile rudeniilor şi prietenilor săĭ, ar rămînea statornic întru (de) a da o pildă, ce, pentru cinstea neamuluĭ şi a ţăriĭ noastre, n'ar trebui să se maĭ reînnoiască, adecă procesul unuĭ fiŭ împotriva maică-sa, apoĭ, în puterea pravilelor şi a moraluluĭ, cer ca judecătoria şi Statul familieĭ, pătrunzîndu-se de moraliceasca lor datorie, ca nişte dreptĭ şi aspri judecătorĭ, să judece între maica duioasă, a căreia viaţă întreagă n'a fost decît o lungă jărtvire pentru copiiĭ săĭ, şi între fiul ingrat.

28 Iunie 1847.

M. Kogălniceanu.

De la Kogălniceanu se păstrează în aceiaşĭ culegere şi această chitanţă, dată în Maiŭ din anul critic 1848:

„Şepte sute galbenĭ blanc am primit de la d. Aga Iorgu C., din una sută galbinĭ, partea vechilîculuĭ mieŭ ce are a-mĭ răspunde cocoana d-sale, potrivit alcătuiriĭ încheiate spre căutarea procesuluĭ Caseĭ Banuluĭ Neculaĭ Sini cu fraţ ĭ Seneştĭ (*sic*), şi spre credinţă am iscălit.

M. Kogălniceanu.

3 Maiŭ 1848."

Avem, în sfîrşit, *vechilimeaua* pe care, la 3 Septembre 1847, o daŭ „dumnealuĭ maioruluĭ Mihail Kogălniceanu" Băneasa Maria Sion şi fiica eĭ, Agoaia Nastasia Cananò. Procesul era între „Casa răposatuluĭ Ban Neculaĭ Sion cu dumnealor boeriĭ fraţĭ Sioneştĭ, pentru împărţirea de avere". El făgăduieşte „a întrebuinţa toată răvna şi mijloacele iertate de legĭ în căutarea acestuĭ proţes şi a-l apăra ca cînd ar fi chiar al săŭ însuşĭ". Va primi 300 de galbenĭ, pe jumătate înnainte. Va apăra gratis pe cele două doamne în procesul cu Postelnicul Veisa.

VII.

MĂRUNȚIȘURĬ ISTORICE.

I. Fragment dintr'un tratat de retorică din veacul al XVII-lea saŭ al XVIII-lea.

Pe dosul legăturiĭ uneĭ cărţĭ bisericeştĭ din părţile oltene se află lipită o foaie în 4° pe care se desfac cele maĭ frumoase slove cirilice, făcute să atragă luarea aminte. Dezlipindu-le cu cea maĭ maĭ mare îngrijire, am putut avea o pagină completă dintr'o Retorică tradusă cel maĭ tărziŭ pe la jumătatea veaculuĭ al XVIII-lea, dar foarte probabil încă la sfîrşitul celuĭ de-al XVII-lea, după un original grecesc, care ar putea fi compilaţia luĭ Alexandru Mavrocordat Exaporitul, tatăl luĭ Nicolae-Vodă. Îĭ reproducem aicĭ cuprinsul.

. . . . piiarde cîndva linişţea cea firească a obrazuluĭ... şi fapte atît vreadnice de minune, bărbăţiĭ atît iroiceştĭ aŭ nu fac pre Athanasie nemuritoriŭ pre pămîntŭ, după cum l-aŭ făcut şi în ceriŭ? Adevărat, nemuritoare îţĭ iaste pomenirea, nemuritoare îţĭ iaste slava, Athanasie! Şi cu atîtea limbĭ te propoveduiaşte toată lumea nemuritoriŭ, cu cîte te numeaşte cu însuş numele tăŭ: ἀθανάσιον [1].

Capŭ 10. Care sînt sistiha.

Zicem sistihe acealea care dintr'un nume în multe fealiurĭ să alcătuescŭ, şi, măcarŭ deosebite, aŭ însă una cu alta mare asemănare, după cumŭ: *frumosŭ, frumseaţe, îndrăzneţŭ, îndrăznire, înpăratulŭ, înpărăţie,* şi altele. Apucătura ritoričască aşa să face din sistiha: „Dumnezeŭ iubeaşte milostenia, deč şi pre milostivŭ"; „fečoria iaste dar îngerescŭ, decĭ păzitoriulŭ de fečorie iaste îngerŭ pămîn-

[1] Scris tot cu cirilice.

tescŭ“; „păcatulŭ iaste otrava sufletuluĭ, [decĭ] păcătosulŭ să otrăveaşte cîndŭ păcătuiaşte“. Decĭ iată şi adăogirea ritoričască pentru lauda limbiĭ greceştĭ, slovele căria, ca să le propoveduiască, [în deşer]t ar osteni aceale o sută de limbĭ ale sale. Şi, după atîtea veacurĭ, precum pînă acum n'aŭ găsit, aşa nu poate să găsească niciodată sfîrşitulŭ laudelor eĭ.

„Ce rîzĭ, o zavistnice alŭ slaveĭ greceştĭ? Aşa şi iaste adevărat. Că şi vestirea şi mintea oamenilorŭ [în deşert] să ostenesc: aceaia a povesti, şi ačasta a să mira de măririle ceale slăvite ale Ţăriĭ Greceştĭ. Spune, de nu-ţĭ înneacă zavistia în gîtlejŭ glasulŭ şi cuvîntulŭ, de unde aŭ răsăritŭ atiţea sorĭ aĭ înţelepčuniĭ, cu razele cărora înpodobindu-se alţiĭ, să arată steale, care poate ar fi fostŭ întunearecŭ şi cărbunĭ? N'aŭ strălucitŭ de la răsăritulŭ Ţăriĭ Greceştĭ atîţea filosofĭ ca nişte sorĭ? Şi, între ceialalţĭ, şi atîţea Aristotelĭ şi Platonĭ, ale cărora cuvinte priimeaşte şi cinsteaşte adunarea celor înţelepţĭ ca pre nişte prorocĭ, atîta dascăliĭ, cît şi ucenicii aĭ acestor fealiŭ ἥρωες. Aceştea şi alţiĭ nenumăraţĭ nu sînt Grecĭ? Ce neamŭ ca cel grecescŭ poate a arăta la meşteşugŭ poeticescŭ unŭ Omir, care, orbŭ fiindŭ la ochĭ, aŭ fost lumină Muselorŭ? Unŭ Pindarŭ, care, vărsînd din gură, cîte stihurĭ, atiţea trandafirĭ şi florĭ, îĭ alerga la limbă albinĭ ca să sugă miiare şi dulčaţă? Unŭ Aristofanŭ, unŭ Euripid, un Isiod? Şi atîţea alţĭ poeticĭ, pre cariĭ ca să-ĭ încununeaze aŭ zmultŭ Apollonŭ toate dafnele Eliconuluĭ? Dimosthen, care la ritorică iaste începătoriŭ şi podoabă ritorilor; Euclid, care la mathimatică aŭ înpletitŭ capuluĭ săŭ atîtea cununĭ cîte şi rotocoale aŭ făcutŭ şi aŭ înnălţat spre nemurirea num[eluĭ săŭ], atîtea piramide, cîte şi chipurĭ de trigone [1] şi tretragone *(sic)* [2] aŭ găsitŭ; Ippocrat şi Galinos [3], dumnezeĭ aĭ meşteşuguluĭ doftorieĭ, cariĭ, fără a nu fura, ca Promithevs, foculŭ de la crugulŭ soareluĭ, însufleţiia pre ceĭ morţĭ, şi, cu adăpărĭ maĭ minunate decît doftoria Eleniĭ, le adăpa viaţa; Ale[xandru-cel-Mare] . . . .

[1] Triunghiurĭ. — [2] Pătrate. — [3] Galien.

II. Originea doctoruluĭ Cihac.

Se știe că doctorul Cihac a fost cel d'întăiŭ care a introdus în Moldova studiul științelor naturale, că a publicat un manual foarte bogat și îngrijit, pentru această materie, că el a încercat a scoate revista de științe *Osiris*, că, în sfîrșit, a format societatea de medicĭ și naturaliștĭ care a întemeiat un Museŭ, astăzĭ însă, din nenorocire, aproape părăsit.

E interesant să se cunoască de unde venia acest om de merit, harnic scriitor și bun „patriot moldovean". Acum cîțiva anĭ, cercetînd archivele bisericiĭ catolice din Iașĭ, am găsit cu privire la familia Cihac aceste note:

După mărturia preotuluĭ garnisoneĭ din Olmütz, a fost botezat la 24 April 1764 Franz-Johann Georg Czihak, fiŭ al caporaluluĭ de artilerie Șimon Czihak și al soțieĭ luĭ, Barbara. La 19 August 1800 se făcea la Aschaffenburg botezul luĭ Iacob, fiul luĭ Franz. Acesta a fost naturalistul. Doctorul în medicină Anton Cihac, filologul, era fiul luĭ Iacob și al Iosefeĭ Künzer: fusese, la început, consilier aulic al principeluĭ de Loewenstein-Wertheim.

III. Versurĭ religioase de pe o icoană zugrăvită pe mușama, la mănăstirea Căldărușanĭ.

[c. 1800].

D[u]mnezeŭ părintele celŭ cu milă mare
Aŭ trimis noroadelor sale zălogŭ tare,
Că pentru dragostea sa pre noĭ ne-aŭ miluit,
Și pre H[risto]s fiiul darŭ noaoă ne-aŭ dăruitu:
Pre cruce fiiul singuru marĭ chinurĭ aŭ răbdat
Și pre norodulŭ săŭ de năpăștĭ aŭ ușurat.

Iis[us] fiiu luĭ pre pămîntŭ pate micșorare,
Căcĭ, D[u]mnezeŭ fiindŭ, aŭ luatŭ întrupare:
În dragostea luĭ, omulŭ află mîntuire
Și credincĭosulŭ la ceriŭ cu slavă suire.
H[risto]s raiulŭ celŭ închisŭ I-aŭ deșchisŭ cu dreapta:
Să întrămŭ dară cu dinsul, că elŭ iaste treapta.

De pe cruce cunună, crescînd, să împleteaşte,
Şi celor ce pătimesc muncĭ, să dăruiaşte,
Şi celuĭ ce pîndeaşte ceale dupe cruce
Chinurĭ, cunună dinŭ ceriŭ i să va aduce.

Moartea păcatul nostru aŭ aflatŭ: dureare,
Înnălţîndu-să crucea cu mare puteare;
Bunătăţĭ dară să facĭ cu mare 'ndrăzneală,
De vreame ce de moarte nu avemŭ sminteală.

Glăsuiaşte Bisearica cîntărĭ împreună,
Că sîngele din H[risto]s vărsatŭ o adună;
Prea multe noroade într'însa mîntuire
Aŭ luatŭ şi dinŭ muncĭ cu totul slobozîre.

Crucea aŭ crescutŭ lumiĭ pomŭ de mîntuire,
Pe capulŭ strămoşuluĭ luînd întărire:
H[risto]s, murindŭ pe dînsa, aŭ băutŭ şi fiiare,
Luĭ Adamŭ dulceaţa eĭ dînd, şi înviiare.

De cruce diiavolul s'aŭ legat cu lanţurĭ:
Peste el credinčoşiĭ facŭ sufleteştĭ danţurĭ;
Lemnulŭ diiavoluluĭ frîŭ în fălcĭ să deade:
Omulŭ slobodŭ din nevoĭ cu totulŭ să veade.

Cinstitele patimĭ ale luĭ Iis[us] Dumnezeŭ spre mîntuirea tuturor oamenilorŭ cu milostivire aŭ înfloritŭ.

Din H[risto]s pîrăŭ de sînge închegate *(sic)* să varsă
Şi pre omŭ îl spală de păcate:
Mîinile sale H[risto]s ş'aŭ întinsŭ pre cruce,
Norodulŭ credinčos la sine aduce.

IV. Două scrisorĭ ale luĭ Alecsandri

— odată în posesiunea mea —.

I.

Mircesti, 15 mars 1861.

Mon cher Branisteano,

Ayant pris toutes les dispositions nécessaires pour la confection de brique sur la terre de Mircesti, tu me feras

le plaisir de remettre à P.[1] la somme de cent ducats destinés à couvrir les premiers frais. Cet argent tu l'avanceras sur quittance au 23 avril prochain, sur le fermage de Mircesti.

D-luĭ maior I. Brănişteanu.

II.

Paris, 18 mai 1861.

Mon cher Jean,

Je t'écris à la hâte ces quelques lignes pour te donner de mes nouvelles. Je suis bien portant, malgré, ou peut-être à cause des courses continuelles que j'ai faites depuis mon départ de Jassi. En arrivant à Paris, j'y ai fait un court séjour, puis je suis parti pour Turin afin de porter au roi Victor-Emanuel une lettre du Prince. Ceci fait, j'ai été revisiter les champs de bataille de Bufalora et de Magenta, en me dirigeant sur Milan. Le lac de Côme étant dans les environs de la capitale de la Lombardie, j'y ai été faire une promenade en barque, après quoi je me suis rendu à Gênes, à Nice, à Toulon et enfin à Paris. Cette excursion a duré vingt jours, au milieu d'une nature toute en fleurs et sous le plus beau ciel du monde. Ici je ne m'arrêterai qu'une semaine tout au plus, car je dois me rendre en Angleterre[2], et je veux profiter de cette courte halte pour te parler un peu d'affaires.

Je suppose que mes fermiers sont déjà venus t'apporter leur dû. En ce cas, tu auras la bonté de remettre à P. cent ducats en plus des 150 qui lui reviennent pour les six mois prochains. Cet argent est destiné à couvrir les frais de la fabrication de la tuile à Mircesti.

Tu sais que j'ai prêté 300 ducats à Mr. Démètre Couza, à la condition que cet argent me soit rendu au 23 avril.

Mr. Couza a sans [doute] oublié cette condition. Fais-moi le plaisir de la lui rappeler, car j'ai grandement besoin d'argent.

[1] Doamna Paulina Alecsandri, soția poetuluĭ.

[2] Cf. Amintirile de misiune ale luĭ Alecsandri, în *Convorbirile literare* XI-XII.

J'ai le pressentiment que le fermier de Patrașcani, Mr. l'Aga Jean Botez, ne sera jamais très exact dans ses paiements. Il faudra l'y obliger par tous les moyens, car je ne veux pas le laisser contracter de mauvaises habitudes. As-tu fait quelque chose au sujet du cautionnement qu'il s'est engagé par contrat de déposer entre mes mains pour le fermage de la terre?

Adieu; mes amitiés à ta femme. Dis à ma tante que je lui enverrai bientôt l'objet qu'elle m'a confié.... Tout à toi

V. Alecsandri.

Monsieur le major Branisteano. Jassi.

V. Însemnărĭ genealogice ale familieĭ Bașotă.

Pe foaia liberă a uneĭ cărțĭ bisericeștĭ am aflat aceste însemnărĭ:

O scurtă perigrafie spre știința urmașilor.

Sevărșitul din viiață bunul mieŭ Sulgeriul Ioan Bașotă, fiiul Stolniculuĭ Pătrașco Bașotă, nepot Hatmanuluĭ Zosima Bașotă, strănepot Log[o]f[ătuluĭ] Patrașco Bașotă, din pricina adesălor turburărĭ și răzmirițĭ ce urmà în vremea de atuncea în patriia noastră Moldovva, sălit aŭ fost a-ș strămuta cu totul a sa părintiască așăzare ce din învechime era statornicită pe trupul moșii Băloșanĭ, de ceia parte de apa Sătniĭ, din gios de iazul cel mare, și chiar pe locul numit astăzĭ Săliștea, de la vale de ratoșul făcut de mine, fiind chiar în șliahul cel mare, pe unde și era treciria oștirilor, și a să trage la codri, și așa, la anul 1745, s'aŭ și statornicitŭ a sa din noŭ făcută așăzare pe altŭ trupŭ de moșie a sa numită Jolcujani, ce este totŭ într'unŭ hotarŭ și capŭ în capŭ cu moșiia Băloșani, rămăindŭ pără astăzĭ numile așăzăriĭ sali tot Băloșanĭ.

Cănd atuncia, la acelașŭ anŭ, și luna Iuni în 20, pe lăngă celelante trebuincioase acareturĭ, aŭ făcutŭ și biserica ce astăzĭ să și află, durată de lemnu, dinŭ lemnile locului aceluiașŭ unde să și află făcută, fiindŭ codri marĭ pe atuncia. La care biserică să află îngropate atătŭ trupurile a în-

suşŭ făcătorilorŭ ctitorĭ aĭ eĭ, Sulgeriuluĭ Ioanŭ Başotă, cari, în urmă, priimindŭ cinulŭ călugării, s'aŭ numitŭ Iorestu, şi a soţii sali, Marii, cătŭ şi a urmaşilorŭ săĭ fiĭ şi clironomĭ, Antohi Başotă, ce aŭ fostŭ stărpu, şi Mariia ce s'aŭ săvărşitŭ neînsoţită; a cărora săvărşăre nu s'aŭ putut afla la ce anŭ şi vreme s'arŭ fi întămplatŭ. Iarŭ, pentru ceĭ maĭ în urmă stăpănitorĭ şi clironomĭ a pomenituluĭ Sul[gerŭ], ştiindu-să vremia săvărşăriĭ lorŭ, să însămniază maĭ gios, de cătră mini însuşŭ, acelŭ maĭ de pe urmă clironomŭ a aceştiĭ strămoşăştĭ averĭ şi săvărşătoriulŭ a toată familia niamuluĭ mieŭ Başotescŭ, pentru că aşa bunavoinţa luĭ Dumnezeŭ aŭ fost ca întru mini al mieŭ niamŭ să să săvărşască, neavăndŭ nice unŭ legiuitŭ şi firescŭ clironomŭ, — fiie numele Domnuluĭ mieŭ binecuvăntatŭ.

1837, Maĭ 15; Băloşanĭ.

La anulŭ 1800, în 27 zile a luniĭ luĭ Sept[emvrie] s'aŭ săvărşătŭ părintele mieŭ şi fiiulŭ pomenituluĭ Sulgerĭ Ioanŭ Başotă, Şatrariul Theodorŭ Başotă, şi s'aŭ îngropatŭ la biserica din Băloşanĭ.

La anulŭ 1806, în 28 zile a luniĭ luĭ Iulie, s'aŭ săvărşitŭ moşulŭ mieŭ şi fratile maiciĭ meli, Svinţiia Sa părintele Dositheĭ Calmuţschi, shimnicŭ, şi s'aŭ îngropatŭ la mănăstiria Niamţuluĭ, unde i-aŭ fostŭ şi metaniia sa.

La anulŭ 1806, în 9 zile a luniĭ Dech[em]v[rie], s'aŭ săvărşăt mătuşă-mia, sora tătăni-mieŭ, Med[elnicereasa] Anastasiia Aslanŭ, în Botoşanĭ, şi s'aŭ îngropatŭ totŭ la biserica din Băloşanĭ; cari aŭ fostŭ starpă de fiĭ.

La anulŭ 1808, înŭ 13 zile a luniĭ Ghenuari, s'aŭ săvărşitŭ maĭ mariia mè soră, de pruncu, Ilina, soţiia Cluč[eruluĭ] Nicolaĭ Cariomfilŭ, ce-ĭ zăcŭ şi Crăstesculŭ, şi s'aŭ îngropatŭ la biserica dinŭ Crăsteştĭ.

La anulŭ 1812, în — zăle a luniĭ luĭ Octomvrie, s'aŭ săvărşătŭ moşulŭ mieŭ Neculaĭ Başotă, fratile tatăni-mieŭ, stărpu fiindŭ, şi s'aŭ îngropatŭ totŭ la biserica din Băloşanĭ.

La anulŭ 1815, înŭ 23 zile a luniĭ luĭ Avg[ust], s'aŭ săvărşătŭ maică-mia Zoiţa, cari, priimindŭ cinulŭ shim-

nicii, s'aŭ numitŭ Asinetha, şi s'aŭ îngropatŭ la biserica din Băloşanĭ.

La anulŭ 1816, în 23 zăle a luniĭ luĭ Aprilie, s'aŭ săvărşătŭ cumnatulŭ mieŭ Cluceriul Nicolaĭ Crăstescul, şi s'aŭ îngropatŭ la biserica sa dinŭ Crăsteştĭ.

La anulŭ 1827, înŭ 25 zăle a luniĭ luĭ Martie, s'aŭ săvărşătŭ înŭ Botoşanĭ socrulŭ mieŭ Postelnicu Grigori Ventura, şi s'aŭ îngropatŭ la monastiria Popouţăĭ.

La anulŭ 1837, înŭ 14 zăle a luniĭ luĭ Ienuarie, s'aŭ săvărşătŭ maĭ mica mè soră Mariia Mavromati, care aŭ fostŭ starpă de fiĭ, şi s'aŭ îngropatŭ la biserica S. Dimitrie dinŭ Botoşanĭ, alăturia cu soţulŭ săŭ Com[isulŭ] Ioanŭ Mavromati, care şi el săvărşăndu-se maĭ înnainte de ià, la anulŭ 1834, la 16 zăle a luĭ Martie, s'aŭ îngropatŭ totŭ acolo ca unŭ ctitorŭ şi întăiul începătorĭ a aceĭ bisericĭ.

La anulŭ 1838, în 8 zăle a luniĭ luĭ Noe[m]vr[ie], s'aŭ săvărşătŭ soacră-mia Postelnič[asa] Marica Ventura, şi s'aŭ îngropatŭ la biserica Vovidenii, în Botoşanĭ, unde s'aŭ adusŭ şi oasăle săvărşătuluĭ săŭ maĭ înnainte soţŭ, Postelniculŭ Grigori Ventura.

La anulŭ 1839, Iunii în 5 zăle, s'aŭ săvărşitŭ cumnatulŭ mieŭ Stolnicŭ Ioanŭ Bantăşŭ, care, dinŭ s. botezŭ, s'aŭ numitŭ Ieremiia, şi nu Ioanŭ, şi s'aŭ îngropatŭ la biserica moşii sali Izvoarăle, de a stănga Prutuluĭ, în Basarabiia, ca unŭ trăitorĭ de acolò.

La anulŭ 1846, la ză'ntăĭ a luniĭ luĭ Martie, s'aŭ săvărşătŭ maĭ mica mè soră Ecaterina Bantăşŭ, şi s'aŭ îngropatŭ la biserica moşii sali Izvoarăle, de a stănga Prutuluĭ, unde şi soţulŭ săŭ Bantăşŭ este îngropatŭ.

VIII.

DOCUMENTE AMESTECATE.

Cîteva documente moldoveneştĭ.

Din colecţia d-luĭ Al. Cantacuzino-Păşcanu şi archiva răzăşilor din Ţepu (judeţul Tecuciŭ).

1. 17 Ianuarie 7051 *(sic)*. Ioan-Vodă, pentru urmaşiĭ luĭ Petre Zlătariul de supt „Petru Voevod".

2. † Eŭ Condre Şărbăşcă ot Găneştĭ scriiŭ şi mărturescu cu ceastă scrisoare mea precum să ştei, neşte săpăturĭ în costeşea Chicere den ğus — una iaste fărşită, alta nefărşită — am plătit unor Munteanĭ[1], anume Oprea Dobra, cu oamenie săĭ, o uleaei de brăndzi, 2 mirţă; le-am dat şi o ğumătati de slănenă, şi 6 mirţĭ de păne doiată, 'şa ne-aŭ fostu tocmala, să le facă de iznoavă, căndu a vinit Munteaniĭ în dzilel[e] luĭ Mihaiŭ-Vod[ă]. Şi în tocmala noastră aŭ fostu Sava Cĭuhul ot Ştubeiane şi Marcu fratel[e] Saveĭ ot Ştubeian[ĭ]. Şi nu le-aŭ isprăvit deplăn, că le-aŭ vinet veaste bună de s'aŭ dus înnapoĭ. Şi, că[n]du i-am ertat, s'aŭ prelejit Ion Drăgăilă ot Găneşt[ĭ] şi Ion Căputič ot tam, şi maĭ mar[e] (mari) credinţi aŭ pus degetele peceate.

Treĭ semne de degete.

3. C. 1600. † Adecă iaŭ Iliiaş fečor loĭ Cehan scrieŭ şă mărtoresăsco co acesto adevărat zapis al meŭ precom aŭ loato neni neşte pănĭ şi neşte bere, şi i-am dat dumisale loĭ Obrăjăĭ un zapis de la totma *(sic)* de dani[e] de moşăi de la Botoĭ, şi noĭ să no maĭ avem trebă, saŭ dentre noĭ,

[1] E vorba de Muntenĭ din oastea luĭ Mihaĭ Viteazul.

fečoreĭ luĭ Cehan, saŭ deresele... să n'abă trebă, şă, cădo am făcot acestă scrăsore, s'aŭ prilejit Postolache preuto otam şi Sasco. Şă pe[n]tru credenča am şă' scălet, ca s[ă] ştei. Az Iliiaş.

4. C. 1600. ...ulcea ot tam i Focea biv... tutovschi[1] i Macsin ot Voine[ştĭ]... hea ot Tuleşt[ĭ] i Blaga tij i Bratul tij... şea mărturisim noĭ într' acestu zapis... lea fečorul luĭ Lazor ot Popeşt[ĭ]... şeapte pămănturĭ, a sa ocină ...ie č-aŭ avut el în satu în Botoĭ... [Tut]oveĭ, de nemene înbiiatu... i-aŭ văndut luĭ Ilie Vrabie... şeapte taler[ĭ], deč şi... [b]ună voe văn....

5. 1600—20. „Vasilia şi Gligorcea, fečoriĭ Pietreĭ, nepoţiĭ lu Albotă", vînd la Crăsteştĭ „partea mîni noastră Peetreĭ, ce o aŭ ţănut Copotič..., fără nişte săpăturĭ ce-s în pădure", luĭ „Ştefan de Tuleştĭ". Între marturĭ, Blaga, Focea Uricariul.

6. † єто азъ[=adecă eŭ] Drăghilă ot Găneşteĭ, Ionaşcu Dublea ot tam [şters: şi Măgărdea] şi Vasilea Pălaga ot Voineştiĭ, Ştifan ot Toleşt[ĭ], screim şi mărtorisim co sufletele noastre ca s[ă] no ne înpresurămŭ sofletel[e] noa[s]tre pentru ră[n]dol Condre ot Găneşte, pentru să nu-ĭ înpresoare Nestor Cupcea ceva pen[tru] neşte boĭ, ci dzeci că i-aŭ perito pen[tru] Candrea, căcĭ aŭ plătit po... boŭ, i l-aŭ scos d... varĭ, iară 1 vol. *(sic)* i l-aŭ plătit cu patru mascore graşĭ, iară noĭ aşeaş *(sic)* uamenĭ (оуамени) screim şi mărtorisim co sufletele noastre că aŭ plătit Condrea Copci boi; şi s'aŭ înpăcat ca s[ă] nu ma[ĭ] aibă a ceare înol de la alto datorii în veacĭ de veacĭ; şi pe *(sic)* mari mărtorei şi peceţele noastre.

Пис въ дн. Щефана Воевода, мес. сеп. в, вл҃ѣт зргі[2] [= scris în zilele luĭ Ştefan Voevod — Tomşa —; luna luĭ Septemvrie în 2, anul 7113 [1604] *(sic)*]. Peceţĭ cu degetul.

7. 25 Februar 7126 [1618]. „Ghianghe Vel Log[o]f[ăt] şi Arsenie al doile Log[o]f[ăt] şi Tăutul Logof[ăt] şi Drăguţul

[1] De Tutova.
[2] De altă mînă.

Dvornic și Marmure uricar și Dumitri uricar" daŭ o mărturie. — Traducere din 1752.

8. F. d. Vasile Vede, săn[ă]tate. Mării, Sămbătă sara negreșit să te afli a[i]ce la Țăpu, ca să facem ce[r]cetare pentru moșie Ipotești, finducă eŭ am să mergu maĭ pe urmă la altă porăncă; negreșit să vă aflaț cu toțĭ răzeșiĭ. Fiĭ săn[ă]tos."

9. Supt Vasile Lupu. „Nastasiia Vrăbioae Postelničasa" pentru că „ș'aŭ întorsu chișla de Popeș[tĭ] din sat din Botoiŭ, partea Ileĭ, fečorul luĭ Lazor, nepotul luĭ Cĭobăneasă, care parte aŭ fostŭ cumpărată de soțul miĭ Ilii Vrabii... a patra parte, să hì luĭ mușie și răscunpărătură în veacĭ."

10. 8 Novembre 7148 [1639]. Vasile-Vodă. Pentru judecata între „Anița fata i Vrăbioae Postelničas[a] cu veriĭ eĭ, cu Costantin și cu soru-sa, Safta, fečoriĭ luĭ Ionașco Vrabie, pentru a patra parte de sat de Rădeanĭ, č-aŭ fost văndutŭ acea parte de înma (фнма) Aniţeĭ, de Nastasiia Vrăbioae, luĭ Ionașco Vrabie... De niște caĭ... și de un cezmăn *(sic)* și niște hamurĭ de bulgariŭ." — Pecete cu chinovar. — Scrie Focea.

11. 18 Iunie 1648. „Și nime den răzeașiĭ noștri saŭ alțĭ frațĭ aĭ nuștre să nu maĭ [aibă] a-ĭ întoarci în veacĭ de veacĭ."

12. „U Bărlad, vleatu 7158 [1650], dnăi Iul[ie] 6." „Vasilie snă popa Gligorie ot Rădianĭ" vinde moșia sa din Borcceștĭ „dumisale Ghicăĭ Vornicul-cel-Mare de Țara-degos dreptu optu-dzăcĭ de leĭ". „Denaintea dumisale luĭ Scărlat și a dumisale a luĭ Gavril Păladie și a dumisale a luĭ Toader Păladie și a luĭ Tudosie č-aŭ fostu Vornic și a luĭ Vasilie Cămănariul și a Lucăĭ și a luĭ Dumitru Uricariul și a luĭ Drăgan și a luĭ Ionașco Dinga din Bărlad și a Ursuluĭ Văntul de acole și a luĭ Toader șoltuzul și a doĭsprădzeace părgarĭ din tărgu din Bărlad, și a mulțĭ oameanĭ bunĭ orășeanĭ." Iscăliturĭ: Σκαρλάτος, az Gavril Păl[a]di iscal. [pecete cu literele prinse într'o cruce], Tudusie [pecete cu Θεοδόσιος τοῦ Ἰωάννου], az Toader Păladie iscal,

az Dumitru iscal, Vântul, Dinga [peceţî neînţelese]. Pecete cu treĭ peştĭ în jurul unuĭ centru cu soarele, iar în registrul marginal: † пєчать тркга брьлад.

13. 1664. Afacere de moşie. „Pământul din 24 paş şi pasul din 6 palmi.“

14. C. 1670. † Adecă eŭ Obrej[a] şi Costantin fečoriul luĭ Isacu şi Bărsan şi alţĭ omen[ĭ] bun[ĭ], căţĭ ş'aŭ prilejitu la ača carte domnescă pentru ocină ce s'aŭ părătŭ de faţă la Divan Sărbuşcă cu Iona, şi e'ŭ trimis acì la omen[ĭ] bunĭ, preacum vor afla cu sufletile lor..., s'aŭ aflat şi mărturie preacumŭ aŭ [cum]părat Sărbuşcă ača ocin[ă]... c'a datu ban[ĭ] sorori-sa... Dič i-amu tocmit... şi nime să nu să m... ta nicĭ dănăor[ă] în... Az Vas[ilie] iscal....

15. 28 April 7176 [1668]. „Pentru un boŭ de şiapte leĭ.“

16. Septembre 7182 [1673]. Zapis. „Un cal bun, preţuit derept 20 de le[ĭ] bătuţĭ şi treĭ coţĭ de şiftu... Şi săntu aceste patruspreci pămănturĭ ales[e] şi stălpite tot de alăture.“ Vînzare „dumisale Uşeruluĭ-celuĭ-Mare, luĭ Cehan, şi giupăneseĭ dumisal[e] Opreneĭ“. Martur: „Ilieş izbaşe de Iaş... şi Ştefan Vrabie izbaş[e].“

17. Iaşĭ, 10 Decembre 7183 [1674]. Aniţa şi Angheliţa şi Gligori, fečoriĭ Foceĭ Uricariul“, daŭ partea lor din Spinianĭ luĭ „Vasili Gheuca tretii log[o]f[ă]t“. Marturĭ: Nicolaĭ Racoviţ[ă] Vel Logofăt, Miron Costin Vel Dvornic nij., Apostol Vel Spătar, Ion Răcoviţ[ă] biv Vel Comis, Scărlat Şerbu Vel Comis, Ion Bantăş, Abaza, Vorniciĭ de Poartă. — Dăruitoriĭ pun degetul.

18. 17 Mart 7184 [1676]. Antonie Ruset-Vodă porunceşte luĭ Stritulat Uricariul să hotărnicească pe „Vasilie Gheuca č-aŭ fostu Logofăt, de la fičoriĭ Fociĭ Uricariul“. — Pecete cu chinovar. — „Ilie Sturdzea Vel Vornic, netămplăndu-s[ă] Vel Logofăt, uč[il].“ — Scrie Corlat.

19. Secolul al XVIII-lea: Vînzare la Cărsteştĭ: „cu vatră de sat şi cu vad de moar[ă] şi cu loc de prisac[ă], şi 'n că[m]pu şi în săpăturĭ, şi în tot venitul ce să va aleage.“

20. Pentru „Catrina, femeia luĭ Angheluţă Agărăčĭ, mazil la Fălciĭ, care aŭ j[ăluit] la luminatul Măriĭ Tale D[ivan]

[asupra] dumisale Sulgeriuluĭ Solomon Sturziĭ şi asupra [luĭ Aftănasie] ermonahul ce să află la mănăstire Floreştilor..., atăta pentru zestrile uniĭ surorĭ a eĭ, anume Ioana, soţiia [luĭ] Gavriliţă Gheuca, al doile bărbat, cărora întănplăndu-li-să mo[arte] şi nerămăindu-le copiĭ, toate rămăşiţurile iaĭ aŭ rămas supt stăpănia luĭ Antonie Mogăldeĭ, părinteluĭ săŭ, fiind la acè vrem[e] egumăn la maĭ sus numita mănăstire, atăt toată zestre, căt ş[i] o moşie, anume [P]opeştiĭ, cu biserică veche strămoşască, de 200 de an[ĭ]; care aceste toate rămăind supt stăpănire egumenuluĭ Mogăldeĭ, peste puţină vrem[e] i s'aŭ tămplat ş[i] luĭ moarte, făcănd răposatul pan Vasil[e] Sturzi *(sic)*, ctitorul mănăstiriĭ, epitrop în locul răposatuluĭ Mogăldiĭ egumenuluĭ pe Aftănasie ermonah, şi la acè vrem[e] jălui Catrina Agăričoaia la Măria Sa Scarlat-Vod[ă] ca să i s[ă] dè toate dzăstrile.“ Pomenit Gheorghe protopopul de Bîrlad şi diaconul Pălaga.

21. 20 Mart 7209 [1701]. Zapis. Iscăleşte: „Neculae egumen de la măn[ă]stire luĭ Andronic“. Scrie „[Chi]ril, copilul, de la Căm[a]raşul Andronachi“.

22. 29 Decembre 7248 [1739]. Grigorie Ghica-Vodă. Să cerceteze Vasil[e] Sturdzea biv Vel Stolnic în pîra dintre Aftănasie egumenul de Floreştĭ şi veriĭ săŭ primarĭ, „Va-s[i]lachi şi Dumitraşco, Curtenĭ de Cămară“, cari „s'aŭ dus la Nistru de aŭ trăitu acolo, şi ş'aŭ lăsat acel[e] 2 locurĭ a lor de prisacă, de s'aŭ pustiitu şi li-aŭ înplut pădure, şi aŭ săcatu pomiĭ, şi acum, la vremil[e] răscoaleĭ, neputăndu eĭ trăi la Nistru, aŭ venitu acolo la moşii, şi nu vor să margă la locuril[e] lor de prisacă, să le curaţă şi să l[e] grijască, şi vor să s[ă] ispitiască la locuril[e] cel[e] din prisacă a egumenuluĭ, văzindu-l[e] grijite, ş[i] ar fi dijmuitu şi pe un pris[ăc]ariŭ a egumenuluĭ, din tiutiunu.“ Pecete cu chinovar (cu ambele steme). Proč. vt. Logofăt.

23. † Milostive şi luminate Doamne, să fiĭ Mărie Ta s[ă]n[ă]tos.

† Jăluesc Mării Tal[e] ca unuĭ Domnu milostiv că, astă vară, pe la Sfete Petră, am cumpărat un cal în 40 leĭ,

şi l-am dus acasă, şi l-am închedicat d'innainte casiĭ, să pască, ş'aŭ venitu un armăsariŭ a unor verĭ al *(sic)* meĭ, şi mi-aŭ luat calul îngonatu, şi l-aŭ trecutu piste un dial, şi, măncănd armăsariul pe cal, i-aŭ frăntu un pičor, şi, cănd am prinsu eŭ de veste, am trimis un Ţigan după cal, şi l-aŭ găsit cu pičorul frăntu, şi, dacă l-aŭ adus, l-am trimis di l-aŭ lepădat la casa lor, ş'aŭ trăit treĭ lunĭ, ş'aŭ murit calul. Iar eĭ s'aŭ sculat, şi, văzindu că mi-aŭ făcut pagubă, ş'aŭ văndut armăsariul, şi eŭ am rămas săracu. Ce mă rog mileĭ Mării Tal[e], să aibu dreptate de la [Măria Ta]. Şi, os[e]bit, îm maĭ sintu datorĭ aceĭ oamenĭ cu neşte ispaşĭ, cu zapis de un an, şi nu-m maĭ plătescu. Iarăş mă rog miliĭ Mării Tal[e] să aibu dreptate dela mila Mării Tale, să mi s[ă] facă luminată carte Mării Tal[e] la un boieriŭ, ca să-m[ĭ] pliniască, să nu rămăiŭ păgubaş. Cum va fi mila Mării Tal[e].

† Smerit rugătoriul Mării Tal[e]:

Aftănasie egumen ot Floreştĭ.

[Pe dosul pagineĭ a doua:]

† Io C. N. Voivod, boj. mlt. z. z. moldascoĭ.

† Dum[neata] Vel Stol[nic] Ioan Bogdan, să-ĭ soroceştĭ, ş[i], aducăndu-ĭ faţă, să le eĭ sama, şi, cum s'a cădè cu dreptate, să le hotărăşt[ĭ], cu carte de ğudecată, trecănd-o la prot[o]col. L[eat] 7250 [1741], S[e]p[temvrie] 11.

Proč. 3 Logofăt.

[Pecete octogonală, cu chinovar.]

24. Bărlad, 9 Maiŭ 7250 [1742]. „Mihălache sin luĭ Gligorie Burghealia ot tărgu ot Bărlad, fičorul Iliuţiĭ, nepotul Arminiĭ, fata Feliĭ de Găneştĭ după apa Tutoviĭ", face o danie în acest sat. Marturĭ: Ştefan Popăscul biv treti Armaş, Dodan Bujeniţ[ă], eŭ popa Panhil, Gavril Vărnan (?), răzeş.

25. 13 Iulie 7253 [1745]. Poruncă domnească de cercetare către „Dum[i]traşco Păl[a]d[ie] biv Vel Păharnic, ispravnicul Ţinutuluĭ Tutoviĭ".

26. C. 1750. Inventariŭ. „Un poloboc grăŭ plinŭ, 5 mier[ţe] mălaiŭ, un săiac de păpuşoĭ . . ., 1 heresteŭ, 1 grij. mare."

27. 28 Iulie 7271 [1763]. „Iar pentru triĭ săpătur[ĭ]: una a luĭ Dăniilă, cu loc de casă şi cu livadă, şi doao a Stratuluĭ, alăture cu a luĭ Dăniilă, una, iar una suptu prigorie".

28. 24 Maiŭ 1768. Carte domnească pentru „Angheluţa Agăricĭ, mazil din Ţin[u]t[ul] Tutoviĭ", ginere luĭ „Athanasie Mogăldea, egumen de Floreştĭ". Pomenită „hotărăre ponturilor Domnii Mele ce s'aŭ făcut către toţ de obşte".

29. 12 Maiŭ 1778. „Athanasie ce am fost epitrop la mănăstiria Floreştĭ" dă zapis „Ilincăĭ, nepoateĭ Voinesculuĭ".

30. 19 Maiŭ 1781. Socotelĭ de proces, „2 leĭ pe o carte de blăstăm..., 2 leĭ pe 5 p[o]l ocă rachiŭ, când aŭ mers să hotărască moşiile, 2 leĭ scrisul uniĭ hotarnice; 10 leĭ aŭ dat mazililor č'aŭ fost rânduiţ hotarnicĭ".

31. 1794, opuse „ezătura" şi „înnecătura".

32. 15 Ianuar 1797. „Eŭ Angheluţă ot Ţipul, om di noîzăce di an[ĭ], aşa am apucat din gura tătâne-mieŭ,— care s'aŭ întâmplat şi innainte ochilor meĭ di am văzut pi Aftiniia, fata Ursuluĭ, dijmuind moşiia parte Zavolluĭ pe din sus, ci să hotărăşte cu a mê, cu fičoriĭ eĭ Gavrilă şi Ion, brat luĭ, nepoţi Ursuluĭ Smarandiş; şi, când s'aŭ hotărât ačastă moşii în urma cutremuruluĭ celuĭ mare, la anul umbla let 7247 [1739], şi eŭ, Angheluţa, am fost faţă când s'aŭ hotărât ačastă moşie; şi eŭ, Tănasă Ferţul am fost faţă la hotărâtul moşii. şi ţin minte că m'aŭ luat de păr Angheluţa şi Ursul Smarandiş ca să ţiŭ minte hotărâre aceştiĭ moşiĭ di maĭ sus numite, şi aşa ştim, şi aşa mărturisăm în frica luĭ D[u]mnezăŭ şi înn[ain]te ğudecăţiĭ."

33. 22 April 1800. Răzăşĭ de la Ţepu vind moşia luĭ Gheorghii Şărban biv Vel Sărdar „căte un leŭ stânjănu." Iscălesc: Ion Čocărlă, Tacul Patriche, Isac Portasă, Ion Gafton, Costandin Goga.

34. 24 Maiŭ 1800. Raport al unuĭ trimes al isprăvniciei „ca să oprescu huiumul de la mora luĭ Romaşcu până ci să va ğudeca cu Dorobeţăştiĭ." Iea făină din „huium". „Şi, [a]pucăndu pe morariŭ ca să arăti în frica luĭ Dumnezăŭ căt huium putê să esă într'aceli zili căt aŭ fostŭ chee la dănşi, şi me aŭ arătat că eşă 4 demerliĭ pe ză."

35. 29 Octombre 1800. Gheorghii Bogdan Cămi[na]r vinde 11 pogoane, „noî fileri viĭ", cu ogradă şi cramă, „în podgoriia Necoreştilor", ce le avea, se pare, de la „mama Mariia Post[elni]č[asa]".

Se adauge vînzarea asămănătoare, de Ioniţă Gavrilaş către Păharnicul Mateĭ Negel.

Şi un al treilea act pe aceiaşi hîrtie: „o firtă şi un filer".— Şi alte vînzări către Negel.

36. 17 Iulie 1804. „Răzăşiĭ de moşiia Ipoteştiĭ de la Ţinutul Tecučuluĭ" vînd moşia lor, care „să hotărăşte cu moşiia Cernica, răzăşască", şi cu „Fundenii, a dumis[ale] Banuluĭ Ştefan Rusăt", lîngă „Berheciul cu apă" şi „Tecucelul cu apă". Are ca bătrînĭ: al luĭ Ivan Iapotă, Duma, Zavul, Romănescul „şi unul stărp". Pomenită hotarnica din 4 Octombre 7203 [1694] a luĭ Anghel vtori Armaş. Citat un act de la Ştefan-Vodă, 15 Octombre 6999 [1491]. Pomenit „hotarul Itovăeştilor". Se însemnă „viile şi aşăzările noastre". Învoială „de înbe părţile" cu un boier vecin.

37. 1805. Hotarnică la Ipoteştĭ (Ţepu). Chemaţĭ răzăşiĭ: Hariton, Ţuchel, Chinchiul, Chiscop, Miron Modruz, Ferţu, Zavul. „Troianu, tot." „Drumul ce vine dăn Băbălaica... Gura Marinci... Făntăna Čofuluĭ... O beşicuţi de movilă... Gura vaduluĭ Mitrii-de-ğos... Moşiia rusătească... Drumul Tecuciuluĭ... Făcănd şi sălişte satuluĭ, baştină, stălpindu-să cu piiatre hotară, ca să nu să dejmuiască unul pre altul."

38. 1-iŭ August 1806. „Niamul Miculeştilor" dă un zapis „la măna niamuluĭ păvăluţăscu".

39. 12 Februar 1819. Vînzare din partea luĭ „Antohi Bejan, aprod, din satul Avrămeştiĭ, Ţin[u]t[ul] Tutoviĭ".

40. 28 Octombre 1820. Declaraţie a răzăşilor din Ţepu faţă de Banul Dumitrache Iamandi. „Fiind de a purure înpotrivitorĭ d-luĭ la stăpănire şi neînţelegătorĭ la cuprinderea domneştilor poroncĭ, pentru care am fost certaţĭ şi cu bătăĭ la porta Curţiĭ g[o]spod, la faţa loculuĭ, prin boeriĭ dregătorĭ, pedepsindu-ne şi cu închisorile grosuluĭ în multe rănduri... Stălpirea ce s'aŭ făcut de cătră dum[nea]l[uĭ] Aga Petrache Negre." Cine va călca învoiala, „din časul

acela să fii lipsit de toată parte de moşăe ce va avè în numitul hotar, fără a maĭ putè vreodată a să numi de răzăş, şi prin ştirea giudecătorie să fii scos din sat şi surgunit ca un răŭ ce de apururea caută chipurĭ spre a tulbura liniştirea celoralanţĭ răzăşĭ."

41. 23 Iulie 1824. „Manoli Avram, copil din casă, din împreună cu soţul meŭ Mariia", fac o vînzare de moşie.

42. „Răp[o]s[atul] boeriŭ Vist[ie]r[iul] Petrachi Sturza la anul 825 prin sultan-mezat aŭ cumpărat de vecĭ giumătate de sat moşiia Ipoteştiĭ de la Ţin[u]t[ul] Tecuciuluĭ, în sumă de 800 stănj[enĭ], de la d[u]m[nea]l[uĭ] Aga Dimitrachi Iamandii, pi cari o şi faci schimbu cu mine, dîndu-ĭ moşiia Văleniĭ, iarăş de la acest Ţinut, şi, pentru ceialaltă giumătate de sat, ci era al altor răzăş, m'aŭ făcut vechil să o cumpăr, cari tot în acelaş anu cu schimburĭ şi cu cumpărăturĭ am şi luat-o, maĭ rămăind răzăşilor numaĭ 129 stănj[enĭ] nevănduţĭ." Se face cercetare la 1826, de Costachi Conachi.

„Ilie Stupul Căm[ă]r[aş]."

43. 3 Iulie 1832. „Izvod de stănjen[iĭ] de moşii ce aŭ maĭ rămas răzăşilor nevănduţ în hotarul moşii Ipoteştiĭ saŭ Ţăpul, la alegere şi hotărătura ci s'aŭ făcut din poronca cinst[ituluĭ] giudecătoresc Divan."

44. „Pasniciĭ satuluĭ Rădeniĭ. Batalamaoa ačasta, precum în acest glăsueşti, făcîndu-să înnainte noastră, amu dat-o sus-iscălitul priimitoruluĭ săŭ, încredinţatu şi... cu iscăliturile noastre, puindu-să şi pecete pi formă. 1850, Dechemvrie 14.

Gheorghi Buganu pasnicu.
Iorga Hulube pasnicu.

45. Tuleştĭ, 27 April 1852. P. Dorobeţ către Gheorghi Romaşcu.

„Iar, pentru venit, rămăni maĭ întăĭ a vă arăta adivărata socoteală, şi apoĭ a ne înpăca în căsuţile noastre, iar nu în palatele administrative, nicĭ decaniceştĭ, pierzind vremia, baniĭ, sănătatea şi căştigănd, odată cu folosul la dobăndă, mustrarea cugetuluĭ. Deşărtăciunea deşărtăciunilor, toate sănt deşărtăciunĭ! Frate, cum veĭ voi."

Onomastic:

Botoiŭ (1664), Obreje (1664), Moiseiŭ Buorian, Dărdără căp[i]t[anul] (secolul al XVII-lea), Ionaşco Sarsailă (idem), Toader Ţovichi (1648), Ezereanul (secolul al XVI-lea), Iona (1668), Vasilachi Verga (1792), Gheorghi Talpeş (idem), Lazie, Anghelița (secolul al XVII-lea), Chiliianca (idem), Ţuţur Vătav-Mare (idem), Carpu Dorobăţ (idem), Bălae (secolul al XVI-lea), Nega („Neghi"), Trifan Brehenţe (idem), Todor Bogatul (1794), Lupul Doroş, Miron Hrănace (secolul al XVIII-lea), Vasilachi Pricochi (idem), Drăguţul (secolul al XVIII-lea), Ion Huluba (1800), Ion Căras (1801), Săftiţa (secolul al XIX-lea), Buculea, Berizanul (secolul al XVI-lea), Cumpănă (secolul al XVIII-lea), Chicuş, Ţuţurman (secolul al XVII-lea), Foilă (1618), Băisan Panhil (1742), Siva (idem), Gligorie Ochiŭ (secolul al XVIII-lea), Tutelea (1731), Gorghiş (1742), Guroaia (secolul al XVIII-lea), Lohan (secolul al XVI-lea), Căzănel (1694), Safta Curoiŭ (1749), Piiatra (1666), Mihul Starpă (idem), Spănasie (secolul al XVIII-lea).

II.

Documente muntene.

Odată în posesia luĭ Gr. Olănescu.

1. 24 Octombre 7123 [1615]. Radu Mihnea, „pentru satulŭ Şopărliga Ţiganuluĭ denŭ judeţulŭ Săcuianilorŭ şi moştenii satuluĭ", între cari Sim Nicoară şi Ţiganŭ, Ursu, Albulŭ, Milea, Stănislavŭ, Cernatŭ, Ţolea. „Denŭ hotarulŭ Găgeanilorŭ până în hotarulŭ Mogoşăştilorŭ." Moşie încă „den descălicătoarea ţăriĭ". „Iarŭ, dupre aceia, căndŭ aŭ fostu înŭ zilele răposatuluĭ Mihaiŭ Voevodŭ, atunce însuşŭ dumneluĭ aŭ înpresuratŭ acelŭ satu ce ia[ste] maĭ susŭ scrisŭ, cu multe năpăştĭ de birurĭ, ci aŭ fostu pusŭ înŭ spatele lorŭ, de le'ŭ luatŭ moşie lorŭ toată, şi i-aŭ rumănitŭ fără

de voia lorŭ, şi le'ŭ lepădatŭ numaĭ aspri 12.000 cu sila, şi de atuncĭ până acuma totŭ aŭ fostu eĭ Rumânĭ, acelŭ satu, care maĭ susŭ zice, la toţĭ Domniĭ. Iarŭ, cându aŭ fostu acuma, prinŭ zilele Domnii Meale, deca s'aŭ milostivitŭ Domnulŭ Dumnezeŭ şi cinstitulŭ Înpăratŭ pre Domniia Mea, de m'aŭ dăruitŭ cu Domniia şi cu stegul, a stăpâni Ţara-Rumânească, iarŭ aceĭ moştenii car[i] săntu maĭ susŭ zişĭ, eĭ aŭ venitŭ toţĭ înnaintea Domnii Meale, în marele Divanŭ, de s'aŭ plânsu de mare strâmbătate şi de mare înpresurare care aŭ fostu avutŭ eĭ de către răposatulŭ Mihaiŭ Voevodŭ, cumŭ i-aŭ înpresuratŭ şi i-aŭ rumânitŭ fără de voia lorŭ, numaĭ pentru nişte năpăştĭ de birurĭ, şi le'ŭ lepădatŭ lorŭ numaĭ aceştĭ aspri care săntu maĭ susŭ zişĭ. Decĭ într'aceia Domniia Mea, deca amŭ văzutŭ aşa, atâta plâncire şi lacrămea de către aceĭ moştenii care săntu maĭ susŭ zişĭ, iarŭ Domniia Mea m'amŭ milostivitŭ de i-aamŭ slobozitŭ, şi se-aŭ răscumpăratŭ eĭ toţĭ de către Domniia Mea de rumânie dreptŭ 12.000 de aspri turceştĭ, ca să fie eĭ iarŭ judecĭ pre moşie lorŭ, cumŭ aŭ fostŭ şi maĭ denainte vremea, şi s'aŭ răscumpăratŭ eĭ de rumânie d'innainte a totŭ Divanulŭ Domnii Meale.“ Cu blestem. — Traducere de pe la 1700.

2. Tîrgovişte, 27 Maiŭ 7150 [1642]. Mateĭ Bas[a]rab porunceşte „moşteanilorŭ satuluĭ de la Şopârliga, denŭ judeţulŭ Săcuianilorŭ..., ca să fie în paace şi slobozĭ şi eĭ şi moşiile lorŭ şi fečoriĭ lorŭ de rumânie de către cocoana Elinca, fata luĭ Petraşco Voevodŭ, nepoata răposatuluĭ Mihailŭ Voevodŭ, şi d[e] c[ăt]ră fečoriĭ eĭ şi d[e] către toată rudeniia eĭ..., pentru că acelŭ satŭ Şopârliga fost-aŭ satŭ domnescu, cumpăratŭ de răposatulŭ Mihailŭ Voevodŭ, moşulŭ Elincăĭ; deč, cândŭ fu acuma în zilele Domnii Meale, dupre ce aŭ adusŭ Domnulŭ Dumnezeŭ pre ačastă cocoană Elinca aicea, în ţara Domnii Meale, denpreună cu toţĭ cinstiţiĭ dregătoriĭ Domnii Meale şi cu totŭ sfatulŭ Domnii Meale, i-amŭ alesŭ partea eĭ cu Divanulŭ şi cu judecata, o seamă de sate ale răposatuluĭ moşu-săŭ Mihailŭ Voevodŭ; decĭ se-aŭ căzut să fie pre seama eĭ şi acelŭ satu ce maĭ susŭ scrie, Şopârliga. Într'aceaia moş-

teaniĭ satuluĭ de la Șopărliga aŭ venitŭ la ačastă cocoană Elinca de aŭ căzutŭ cu multă rugăciune pentru ca să-ĭ lasă să se răscumpere de rumănie.“ Izbutesc, cu „ughĭ 32, facŭ aspri 6.400 gata“, să fie iar „slobozĭ și megiiașĭ“. Ea dă și zapis iscălit — Traducere de pe la 1700.

3. Bucureștĭ, 16 Septembre 7153 [1645]. „зєд boleariĭ judecătorĭ și tocmealnicĭ aĭ mănăstiriĭ Aninoas[a], hram[ulŭ] Uspenie b[ogorodi]țe și aĭ Draguluĭ iuz[bașa], cu unchiŭ-săŭ Stroe, denŭ Cislăŭ, понм [= anume] jupanŭ Radulŭ Velŭ Log[ofătŭ] i jupanŭ Stroe Velŭ Vist[ieriŭ] i jupanŭ Socolŭ Velŭ Cliuč[eriŭ] i jupanŭ Dumitrașco Velŭ Stolnicu i jupanŭ Drăgușinŭ Velŭ Peh[arnicŭ] i jupanŭ Dumitru Filiișan[ulŭ] bivŭ Velŭ Sluj[erŭ], ca să cate înnaintea č[in]stituluĭ și prea-luminatuluĭ părinteluĭ nostru chirŭ Teofilŭ Mitropolitŭ cărțile ceale bătrăne și ceale tinere ale mănăstiriĭ Aninoas[a], carele săntŭ de la moșiĭ și de la stremoșiĭ a luĭ Neagoe Peh[arnicŭ], denŭ Tăt[ă]ranĭ, și să caute și cărțile Draguluĭ iuz[bașa] cu unchiu-s[ăŭ] Stroe, de la moșiĭ lorŭ și de la părințiĭ lorŭ, și tinere și bătrăne, ce aŭ datŭ mănăstiriĭ Aninoaseĭ, denŭ moșiile lorŭ de la Cislăŭ și denŭ Țigăneștĭ și denŭ Miroșĭ, ce-aŭ datŭ și ce n'aŭ datŭ, și moșiĭ Draguluĭ iuz[bașa], ce-aŭ fostŭ de rudă cu moșiĭ lu Neagoe Peh[arnicŭ], — decĭ să le caute toate cărțile pre dreptate, să-ĭ judece și să-ĭ tocmească cumŭ vorŭ afla cu ale lorŭ suflete, — că i-amŭ datŭ singură Domnia Mea pre aceștĭ boiarĭ denŭ Divanŭ, și zio la S[fe]ti Dimitrie.“

4. Trăgoviște, 18 Novembre 7154 [1645]. Boieriĭ alešĭ de „Stroe Roș[ulŭ] de Cislăŭ“, și anume: „otŭ Budeanĭ Barbulŭ Capit[anŭ], i otŭ Buzăianĭ Calotă Post[elnicŭ], i otŭ Sărata Dragomirŭ iuzbașa, i otŭ Crăngu Dumbravă, i otŭ Dobroteanĭ Păcală, i otŭ Cătunŭ Bobe, i otŭ Chiuojdo (кюwждȯ) Drăgoĭ, i otŭ Chiuojdulŭ-de-Bășcă Stanciulŭ i Voicilă, i otŭ Hențeștĭ Dobrotă snă Călinŭ, i otŭ Bășineștĭ Stanciulŭ vat[ahŭ], i otŭ Călugăreanĭ Preda, ca să jure Stroe Roșulŭ cu aceșt[ĭ] 12 boiarĭ ce scriŭ maĭ susŭ de către Dragulŭ iuzbașa de Cislăŭ, pentru ocina de la Mușcelŭ, cumŭ o aŭ fostŭ pusŭ Stroe Roș[ulŭ] zălogŭ la cum-

naţiĭ luĭ, la Stoica şi la Gherghina, Băşceani, nu o aŭ fostŭ văndutŭ stătătoare; şi iarŭ să jure aceştĭ 12 boiarĭ, iarŭ pentru ačastă ocină ce scrie maĭ susŭ, de la Muşcelŭ, cumŭ o aŭ fostŭ pusŭ Stroe Roş[ulŭ] zălogŭ la mănăstirea de la Cărnulŭ, nu o aŭ văndutŭ stătătoare, şi cumŭ aŭ datŭ baniĭ la cumnaţiĭ luĭ, la Stoica şi la Gherghina; deč, de vorŭ jura aceştĭ 12 boiarĭ, să spargă cartea Draguluĭ iuzbaş[a] de pre acea ocină, căţĭ scriŭ în carte, ug. 15, şi zioa la рождество хво, să jure naintea părinteluĭ episcupulŭ Stefanŭ de la Buzăŭ; isprav[nicŭ] Manole vtori Port[ariŭ]."

5. 19 Maiŭ 7158 [1649]. „Eŭ Voico snă Speniĭ otŭ Băşceaniĭ-de-josŭ" dă zapis luĭ „jupanŭ Draguluĭ iuzbaş[ă] za Roşiĭ otŭ Cislăŭ şi a jupăneasiĭ dumnealuĭ şi a coconiloru dumnealuĭ căţĭ Dumnezeu-ĭ va da", pentru vînzare „dentru vadŭ de dărstă în apa Băşciĭ, ci să cheaamă Vadulŭ Miculeştilorŭ". Marturĭ: „Vlasie văru-mieŭ, şi denŭ satŭ fraţiĭ noştri, anume uncheaşulŭ Oprea cu fečoriĭ luĭ, i Marinŭ i bratŭ egŭ Neagulŭ, snă Rădanŭ, i Stanŭ Mătăsarŭ i bratŭ egŭ Vlasie, i Radulŭ snă Stanŭ Mănzoiulŭ, i Andreĭ snă Peşoiulŭ otŭ Dolbăsca, i Răpa otŭ Gorbăsca, otŭ Starŭ Chiojdu Bărseanu văt[afŭ], i uncheaşulŭ Radulŭ Răzbeŭ otŭ tamŭ, i Stoica Mogă otŭ tamŭ, i Călinulŭ Fregiĭ otŭ tamŭ."

6. „† Io Costandinŭ Voevodŭ i g[o]s[po]d[i]nŭ. Adus-aŭ la Domnia Mea Ianachi Văt[aful] za copiĭ denŭ baniĭ dijmăriilor ce aŭ strănsu pre seama luĭ, t[a]l[erĭ] 7.937 p[o]l[ŭ], şi răvaşulŭ Domnii Meale va fi de seaamă. Avgustŭ 20 d[ni], l[ea]t 7197 [1689]." — Pecete octogonală, cu chinovar.

7. 20 Iulie 7201 [1693]. „12 boerĭ hotarnicĭ", aleşĭ de egumenul Athanasie de la Mihaĭ-Vodă şi de „Macariie călugărulŭ dinŭ Roşienĭ, şi dă jupăneasa Coanda, care aŭ fostŭ jupăneasă Mihuluĭ Ceauşulŭ, ot Fălcoĭ, şi de Cos[tan]d[i]nŭ snă Paipeĭ Vist[ieriul] ot Brătăşanĭ", pentru a hotărnici la Roşienĭ şi Jugăstreanĭ. Partea mănăstiriĭ era dată de „jupăneasa Ilina Părdeasca şi de fiiie-sa, Alecsandra". Era faţă la hotărnicie şi „părintele egumenu Ananiia otŭ sf. măn[ăsti]re Brăncoveanĭ, avănd poruncă de la Măriia Sa

Vodă ca să fiie între noĭ“. Iscălesc: Manea Căp[i]t[a]n[ulŭ], în locu luĭ Cos[tan]d[i]n Zepruenulŭ *(sic)*, Danŭ (?) Log[o]f[ăt] Apeleviianu *(sic)*. — Copie de un logofăt al Mitropolieĭ.

8. 22 Iunie 7217 [1709]. Constantin-Vodă Brîncoveanu, „slugiĭ Domnii Meale Vladuluĭ Logofătulŭ“, pentru moşie în Dobrun (Romanaţĭ), „toată partea Stanciuluĭ şi a frăţine-săŭ Raduluĭ, fečoriĭ luĭ Tudorŭ Sasŭ“, aleasă „cu 6 boiarĭ hotarnicĭ“. Eĭ vînduseră luĭ Barbul Vistiiariul Brătăşanul. „Şi, fiindu aceştĭ oamenĭ ce scriŭ maĭ susŭ părtaşĭ pe moşie şi într'unŭ hotarŭ cu sluga Domnii Meale Vladuluĭ Log[ofă]t[ulŭ], n'aŭ fostŭ mersu la Vladŭ Log[ofă]t[ulŭ] ca să-lŭ întreabe: cumpăra-va elŭ, aŭ nu va cumpăra, ci cu meşteşugŭ şi pre ascunsu aŭ fostŭ mersu la Barbulŭ Vistiiariulŭ de aŭ văndutŭ“. Se *întorc înnapoĭ* baniĭ.

9. 3 Iulie 1733. „4 boierĭ care amŭ fostŭ luaţĭ de dumnealorŭ boiari Brătăşanĭ dinŭ porunca cinstiteĭ chesariceştiĭ Administraţiĭ“ pentru împărţirea momoşiilor, la Dobrunul şi la Roşiianĭ. Între Brătăşanĭ, „fečori dumnealuĭ Şătrariuluĭ Şărbanŭ Brăt[ăşanulŭ], dum. Costandinŭ i Preda i Diculŭ, Radulŭ sănŭ Drăghicĭ Brătăşanulŭ, Costandinŭ sănŭ Barbulŭ Visti[eriulŭ] Brăt[ăşanulŭ], Fota Brăt[ăşanulŭ], Radulŭ Brăt[ăşanulŭ]; parte a fost vîndută luĭ Costandinŭ Sadoveanulŭ. — Iscălesc: Toderaşco Frc., Dumitraşco Bărh., Costandinŭ Rusănesculŭ, Dumitraşco Pleş[o]ianulŭ.

10. 24 Iunie 7258 [1750]. „Eŭ Filaretŭ monahŭ Brătăşan[ulŭ], fiu răpoosatuluĭ Drăghicĭ Pah[arnic] Brăt[ă]şanu“, dă zapis „Sfinţii Sale părinteluĭ Ghenadie arh[imandritulŭ], eg[u]m[enulŭ] sfinteĭ şi dumnezeeştiĭ măn[ă]stirĭ Brăncovean[ĭ]“, pentru că mănăstirea dă partea din Brăt[ă]şaniĭ-de-jos pe care n'a vîndut-o luĭ biv Vel Stolnic Costandin Strămbeanul. Moşia avea şi Şopărliga, ca *danie veche*. Face danie pentru a i se pomeni părinţiĭ, „Drăghicĭ Pah[arnic] Brătăşan[ulŭ] şi Eftimiia monahiia Brătăşanca“, cari sînt îngropaţĭ în mănăstire. Iscăleşte: „Filaret munah Brătăşan“ (foarte răŭ), iar, ca martorĭ: Costandinŭ Rusănesculŭ şi C[o]s[tan]dinŭ Racoviceanu.

11. 24 Iunie 1752. „Barbulŭ Văcăresculŭ Velŭ Banŭ alŭ

Craioveĭ“ dă carte mănăstiriĭ Brăncoveaniĭ „şi cuviosuluĭ igumenŭ chirŭ Inochentie“ şi soboruluĭ, pentru moşia Obărşiia din Romanaţĭ, disputată de „Staico i Stanculŭ i cetaş[i] lorŭ“. Moşia e dăruită de Brîncoveanu, la 5 Iulie 7194 [1686]. Hotare: „din heleşteŭ la dealŭ, până în Beşicuţa Călugăruluĭ, pre dealŭ până înŭ măgura Stoiniĭ..., măgura cu stâlpu..., măgura Streziĭ..., Valea Bucinişuluĭ..., hotarulŭ episcopescu..., măgura Turculuĭ, de acolo pre calea judecilorŭ până înŭ măgura luĭ Sfeaşte..., ţealina cea mare..., valea satuluĭ..., măgura furciturilorŭ..., valea Vădăstriĭ..., hotarulŭ Urziciĭ, ... spre praporŭ..., în răscrucĭ în piiatră..., marginea branişteĭ obărşii..., măgura cu tufele..., măgura vacilorŭ..., măgura ascuţită.“ Moşia o avuse Vodă „de la răposatulŭ moşulŭ Mării Sale Preda Vorneculŭ Brăncoveanulŭ, [şi] după aceaia, aŭ fostŭ dat-o Măriia Sa... danie mănăstiriĭ, încă maĭ denainte vreame, cândŭ aŭ fostŭ Măriia Sa în boerie, înŭ zilele Ducăĭ-Vodă, pentru pomenirea sufletuluĭ Mării Sale şi a totŭ neamulŭ, îngropându-să şi osăle frateluĭ Mării Sale, Barbulŭ Post[elniculŭ] Brăncoveanulŭ acolo, în mănăstire“. Moşneniĭ din Urzica se ridică, „dinŭ stăpânirea Neamţilorŭ“. „Şi unŭ Barbulŭ, socrulŭ luĭ Stancu şi Stanŭ, fiindŭ ispravnicŭ vechĭ alŭ mănăstiriĭ peste moşiia Obărşiia, une orĭ le lua dijmă, alte orĭ nu le lua, şi maĭ multŭ dinŭ pricina aceluĭ isprăvnicelŭ s'aŭ întinsu cu stăpânirea în moşiia mănăstiriĭ.“ Pretind moşia, dar n'aŭ acte. Nicĭ egumenul şi „Mihailŭ eclisearhulŭ“ însă nu află cartea lorŭ de hotărnicie. Se hotăreşte carte de blestem. Dar mănăstirea e asigurată şi fără acest mijloc. — Iscălitură.

12. 21 Maiŭ 1757. „Filaretŭ monahŭ, pe călugărie, iar, mireanŭ, Radu sin Drăghicĭ Pah[a]r[nicŭ] Brătăşanu“, prin învoială cu „Sanda Brătăşanca, soţiia dumn[ea]luĭ răp[osa]t[u]luĭ Preda Brătăşanu“, arată că, făcîndu-se călugăriţă la mănăstirea Brăncoveniĭ, i-a dat partea-ĭ din Leonteştĭ (Romanaţĭ). Fiind certe între mănăstire şi veriĭ eĭ, schimbă acum cu o parte din moşia Dobrunul. Întâia danie o trece Sandeĭ, fiind „săracă, cu patru copiĭ mărunţăĭ, nevărsnicĭ, să-ĭ fie moşie ohamnică, stătătoare“. Mărturie fac şi Cost[an]-

d[i]nŭ Brătăşanu, Tudorache, bratŭ egŭ, sinŭ Barbu Vist[ieriulŭ], Cost[an]d[inŭ] Brătăşanu sin Barbulŭ Văt[afŭ]-Mare.

13. 17 Decembre 1763. „Ştefan Greceanu Păh[arnicŭ]“ dă zapis luĭ „Mateĭ Creţulesculŭ bivŭ Velŭ Stolnicŭ“, pentru schimb: „casele meale de aicĭ, denŭ Bucureştĭ, cu loculŭ lorŭ cu totŭ, otŭ mah[alaua] mănăstiriĭ Creţuleştilorŭ, ce săntŭ pe Pod[ulŭ] Mogoşoiĭ, alăturea cu loculŭ dumisale răposatuluĭ Costandinŭ Notara Sărd[ariulŭ], unchiulŭ dumisale Stol[ni]cŭ, pe dănŭ susŭ; care case şi locŭ îmĭ iaste şi mie de zestre de la soţiia mea, Catrina, şi dumnealuĭ mi aŭ datŭ, pentru aceste case şi locŭ ce s'aŭ zisŭ maĭ susŭ, casele dumnealuĭ, iarŭ de aicĭ dinŭ Bucureştĭ, cu loculŭ lorŭ cu totŭ, otŭ mah[alaua] Stealiĭ, şi mi aŭ datŭ şi banĭ gata, t[a]l[erĭ] treĭ sute doaozecĭ, cu care banĭ amŭ plătitŭ datoriile soţii meale, ce le făcuse dinŭ văduvie.“ Iscălitura: Şt[efanŭ] Pah[a]r[nicul] adăverezŭ [pecete păstrată, cu coroană, ştearsă]. Arghira a răposatuluĭ Ianach[i] Mardagiu, martură, Costandinŭ Creţ[ulescu] bivŭ Velŭ Banŭ. M[ate]ĭ Creţ[ulescu] Velŭ Banŭ. R. Văc[ărescu] Velŭ Dvor[ni]cŭ. Nic[olae] Brănc[oveanu] Stol[nicŭ] (?), mart[urŭ]... C. Velŭ Ag[ă] mart[urŭ]. Νικόλαος πρώην Παχ. μάρτυς [= Nicolae fost Păharnic, marturŭ]. Se maĭ daŭ 30 de talerĭ.

14. 10 Mart 1767. «Mariia Călineasca, fiica răposatuluĭ Dimitrie doftorulŭ Notară, înpreună cu soţulŭ mieŭ Mihaĭ Călinescu, bivŭ 3-ti Vist[ieriŭ], şi dinpreună cu dumnealuĭ cumnată-mieŭ Barbulŭ Cĭorogărlean[u] bivŭ Velŭ Clučĭ[e]riŭ z[a] Arie, carele aŭ ţinutŭ pre răposata soru-mea, Marica“, dă zapis către „dumnealuĭ Dumitrache Ghica Velŭ Spath[ariŭ]“ că, „înŭ zilele Mării Sale Ştefanŭ-Vodă Răcoviţă, prinŭ ğudecată amŭ luatŭ unŭ locŭ de casă cu bečurile de zidŭ şi cu alte namestiĭ, precumŭ să vădŭ, alŭ unchiuluĭ nostru Costandinŭ Notara, fratele tătăne-mieŭ, de la măn[a] Sfinţii Sale părinteluĭ Climentŭ Dudesculŭ, care locŭ iaste pe Podulŭ Mogoşoi, dinŭ curtea dumnealuĭ Velŭ Spath[ariŭ] pănă în curtea dumnealuĭ cumnatuluĭ Mateiŭ Creţulescu Vel Pah[a]r[nicŭ], şi de la uliţa cea mare pănă înŭ uliţa de spre biserica dintr'o zi, şi cu totŭ îngrădişulŭ, precumŭ să vede,

şi, după ce amŭ luatŭ acestŭ locŭ suptŭ stăpănirea noastră, amŭ învoitŭ şi amŭ aşăzatŭ pe dumn[ea]eĭ soru-mea cea mare, Zmaragda Creţuleasca Velŭ Păharnič[asa], de i-amŭ datŭ loculŭ, fiindŭ casele dumnealuĭ pe lăngă acestŭ locŭ, şi aşa ne-amŭ hotărătŭ de către dumnealorŭ. Decĭ, fiindcă avea şi dumneaeĭ soru-mea Zoiţa, care ţine pe dumn[ealuĭ] cumnatu Toma Arionŭ bivŭ 3-ti Vist[ieriŭ], a treia parte dintr'acestŭ locŭ ce ne-aŭ rămasŭ, aŭ venitŭ dumnealuĭ cumnatulŭ Toma de ş'aŭ tocmitŭ partea dumnealuĭ ca să o vănză dreptu banĭ t[a]l[erĭ] 600, totŭ cu dumnealuĭ Velŭ Spath[ariŭ]." Vinde şi ea. Iscălesc: „Maria Călinesca vănzetoare, Bar. Cĭorogărlean[u] bivŭ Velŭ Cluč[eriŭ] za Arrie vănzătoru, M. Creţ[ulescu] Velŭ Pah[arnicŭ], mărturie, Zmaragda Cretz[uleasca] marturie [cu litere greceştĭ]. T[o]m[a] Arionŭ bivŭ 3. Vistŭ, vănz[ătoriŭ], Mih[ailŭ] Căl[inescu] bivŭ 3-ti Vist[ieriŭ] vănz[ătoriŭ], B. Văcărescu (?) Velŭ Dvor[nicŭ], mart[urŭ],... Velŭ Dvor[nicŭ] mart[urŭ], Părvu Cantac[u]z[i]n[o] Velŭ Log[o]f[ă]tŭ."

15. „Grigorie alŭ Ug[rovlahieĭ] adeverezŭ.

Adicăte noĭ, căte trele surorĭ, care maĭ josŭ ne vomŭ iscăli, Samariia monahiia, pe mireni Zmăragda, Mariia şi Ilinca, fiicile răposatuluĭ Ionŭ Bălăceanulŭ, datamŭ ačastă adevărată noastră carte de danie ca să fie de mare credinţă sfinteĭ şi dumnezeieşti mănăstirĭ dintr'unŭ Lemnu, unde să cinsteşte şi să prăznuieşte hramulŭ Naşteri preasfinteĭ stăpăniĭ noastre, de Dumnezeŭ născătoare şi pur[u]rea fečoară Mariia, pentru moşiia noastră Gărcuvulŭ, sudŭ Romanaţĭ, care ne-aŭ rămasŭ şi nooă ačastă moşiie de la părinţi noştriĭ, ca să-ĭ fie sfinteĭ mănăstirĭ danie pentru sufletele noastre şi ale părinţilorŭ şi ale moşilorŭ i strămoşilorŭ noştriĭ, fiindcă să află la ačastă sfăntă mănăstire şi dinŭ neamulŭ nostru îngropaţĭ, şi însuşĭ şi moaşa noastră, Magdalina monahiia, de mirenie Mariia, fiica răposatuluĭ Mării Sale Şerbanŭ Cantacozinŏ Voevodŭ, Care ačastă moşiie iaste de cumpărătoare de strămoşulŭ nostru Badea Bălăceanulŭ Velŭ Dvor[ni]c. Şi, dupe moartea noastră, să aibă maĭ susŭ numita sfănta mănăstire a o

stăpăni, cu bună pace şi fără de nicĭo pricină, dinŭ hotarŭ pănă în hotarŭ. Însă şi hotarile dupe cumŭ arată zapisile, pănă în moşiia Betejanilorŭ, cu Geraculŭ, şi cu Balta, şi, de ceilaltă parte, pănă în moşiia Siliştiori, dupe cum hrisuvulŭ moşii Siliştiori, alŭ Mării Sale Alexandru Voevodŭ, fiu Mării Sale Mircii Voevodŭ, de la leatŭ 7081 [1573], Maiŭ 13, arată; care hrisovulŭ celŭ dreptŭ să află la sfănta mănăstire Bistriţa, ce iaste pe slovenie, şi s'aŭ scosŭ copie pe rumănie de dumnealuĭ Costandinŭ dascălulŭ slovenescŭ, de aicĭ, dinŭ Bucureştĭ, de la Sfete Gheorghe celŭ Vechiŭ; care copie iaste întărită şi cu iscălitura Sfinţii Sale chir[io]chirŭ Filaretŭ episcopulŭ Rămniculuĭ; care copie să dă la ačastă sfăntă mănăstire pentru îndreptarea hotarilorŭ moşii Gărcuvuluĭ, înpreună şi cu zapisile moşii Gărcuvuluĭ. Ci să aibă a o stăpăni sfănta mănăstire cu bună pace, să fie de ajutorulŭ maicilorŭ şi alŭ sfinteĭ bisericĭ. Iarŭ, de arŭ veni orĭcine, parte bisericească saŭ mirenească, măcarŭ din neamulŭ nostru, a căuta ca să facă schimbu cu altă moşie, orĭ cu banĭ de arŭ da, cătŭ de multŭ, saŭ moşiie maĭ bună, să nu fie volnică stariţa saŭ epitropi saŭ altŭ cinevaşŭ a da ačastă moşiie ce o dămŭ noĭ sfinteĭ mănăstirĭ pentru sufletele noastre şi ale neamuluĭ nostru, ca să fie în vecĭ la ačastă sfăntă casă a Maicăĭ Precistiĭ. Iarŭ cine arŭ îndrăzni ca să o dea schimbŭ pe orĭce, să fie suptŭ blestemulŭ a toateĭ sfinteĭ legĭ pravoslavnică şi groasnică afurisanie a totŭ sfăntŭ soborulŭ, şi Maica Precista să-ĭ fie înpotrivă, înŭ sufletŭ şi înŭ trupŭ; şi ceĭ ce orŭ vrea să o ià de la ačastă sfăntă casă, să-ĭ fie spre pagubă şi spre stingerea casilorŭ lorŭ şi a copiilorŭ lorŭ; şi să aibă sfănta mănăstire a o stăpăni cu bună pace, înŭ vecĭ, ačastă moşiie. Şi, pentru maĭ adevărată credinţă, ne-amŭ iscălitŭ maĭ josŭ, întărindŭ şi cu peceţile, iscălindu-se şi alte obraze de cinste, mart[o]rĭ. 1786, Octomvrie 24.

Samara mo[na]h[ia] adever[ezŭ] [pecete mică, cu coroana cu treĭ ramurĭ].

Maria Bălăceanca adeverezŭ [pecete mică].

Elena Bălăcenca [pecete mare, cu arme nedesluşite].

῾Ο ῾Ριμνίκου Φιλάρετος ὑποβεβαιοῖ [= al Rîmniculuĭ Filaret întărește].

B[arbu?] Văc[ărescu], mart[urŭ].

Costandin Cocorăsculŭ bivŭ Velŭ Pah[arnicŭ], mărturie.

16. „Adecă eŭ Neaga, ce am fost soția răposatuluĭ Ionașcu neguțătorul de la Slatina, sud Olt, dat-am zapisul mieŭ la cinstita măna d[umnealuĭ] Vel Vornic al Obștirilor Radul Golescu, al d[umnealuĭ] Vel Logofăt de Țara-de-sus Costandin Filipescu, precum să se știe că d[umnea]lor, fiind orînduițĭ epistațĭ și purtătorĭ de grije de către Măria Sa Vodă asupra spitaluluĭ ce s'aŭ început a se face de răposatul soțul [mieŭ] la Slatina, spre a se săvîrși acest spital cu toată orînduiala luĭ, și, fiind eŭ făgăduită, atît maĭ înainte, cît și acum, înnaintea Măriĭ Sale luĭ Vodă, ca și dintr' al mieŭ să fac ajutor acestuĭ spital, care ajutorință cerîndu-mi-să de către d-lor a o da în scris, de aceia printr'acest zapis al mieŭ îm arăt cugetul și ajutorul ce fac spitaluluĭ; adecă eŭ, ca una ce am hotărît ajutor biserici și spitaluluĭ, atît acum în viața mea, cît și după moartea mea, danie, mult puțin, avutu meŭ, mă leg ca, din cărămidă i var și șindrilă ce să află în fața locului, să fac doă odăĭ i o cuhnie și un cuptor de pîine tot lîngă acele odăĭ, toate de zid,—însă arcalele într'o cărămidă și jumătate, iar despărțiturile într'o cărămidă; la care odăĭ ce cheltuială va trebui, afară din cele ce se află, să o puĭ din venitul moșiilor spitaluluĭ, ce l-am luat în anul trecut, iar, ce nu să va ajunge, să fie de la mine. Care odăĭ și cuhnie să am acum, de primăvară, a începe la lucru, și, pînă în toamnă, la sfîrșitul luĭ Avgust, să fie gata. Pe un loc de prăvălie ce am în tîrg, mă făgăduesc ca, cînd voiŭ putea, să fac prăvălie, și să se stăpînească tot de spital o viișoară ce am, cu cramă și cu pivniță de zid, cu un beciŭ i o cășcoară de zid, d'asupra becĭuluĭ,— să mă hrănesc cu dînsa cît voiŭ avea viață, iar, după moartea mea, să rămie iarăș spitaluluĭ. Iar la treĭ moșiĭ și un loc de lîngă spital, fiind ale spitaluluĭ, eŭ nu am nicĭun amestec. Drept aceia

spre încredinţare m'am iscălit maĭ jos, ca să se crează. 1797, Fevruarie 17.

Eŭ, Neaga, soţia răposatuluĭ Ionaşco de la Slatina, adeverez. — Copie.

17. „Findcă răposatul Ionaşcu, soţul mieŭ, din răvnă dumnezească cugetînd, în viaţă fiind, cu osteneala sa a făcut o sfîntă biserică ce să cinsteşte şi prăznueşte marele ierarh Nicolae şi marele mucenic Dumitrie izvorîtorul de mir şi sfîntul mucenic Gheorghie, — care sfîntă biserică a şi înzestrat-o răposatul cu doă moşiĭ ce le-aŭ avut cumpărate, nerămîindu-ne clironomĭ, şi să află şcoală pentru învăţătura copiilor, spre pomenirea răposatuluĭ, — decĭ şi eŭ, soţia răposatuluĭ, care maĭ jos mă voiŭ iscăli, de vreme ce Dumnezeŭ aşa bine a voit cu noĭ a nu ne rămînea clironomĭ, măcar că toată partea mea de loc am închinat-o sfinteĭ bisericĭ, dînd şi înscris dum[nea]lor boerilor epitropĭ, ce sînt orînduiţĭ de către Stăpînire, dar şi acum, printr'această carte, arăt, după moartea mea, ce las sfinteĭ bisericĭ unde am muncit din copilărie, dinpreună cu răposatul soţul mieŭ, şi o avem clironomie după sfîrşitul vieţiĭ noastre, spre pomenire, atît a sufletuluĭ nostru. În unsprezece răzoare de vie din dealul Sopotuluĭ, pe moşie domnească, cu pivniţa de zid, cu o chilie d'asupra şi şopronul cu linul, şi cu toate celelalte trebuinčoase ale vii, cum şi livadie şi ţelina ce se află înprejurul vii, de merge cu capul pînă în drumul Clocočovuluĭ de spre Răsărit, după cum să stăpîneşte. Pentru bani ce am luat de la nepotul mieŭ Gavrilă, pă jumătatea partea mea din casă, care şi acea parte era să o dau biserici, — cu aceĭ banĭ am făcut doă chiliĭ în curtea biserici, după cum se văd. Tot sfinteĭ bisericĭ maĭ las o prăvălie, cea mică de lîngă hanişor, cu locul eĭ, pînă în uliţa din dos. Tot sfinteĭ bisericĭ maĭ las şi alta, de piatră, cu pivniţa eĭ, şi cu case din dos, şi locul curţiĭ, după cum să văd. Dar, fiindcă am doĭ nepoţĭ, Gheorghie şi Toma, crescuţĭ de mine, şi neavînd alt cu ce să-ĭ miluesc şi pă dînşi, îndatoresc sfînta biserică, ca din preţul bolţiĭ să li se dea şi lor t[1] 600, adică şase sute, — care banĭ

să li se dea cînd se va socoti că este trebuință, și bolta cu tot coprinsul eĭ să rămîe acaret tot sfinteĭ bisericĭ, după cum maĭ sus arăt. Iar, pentru un loc ce este afară din curtea biserici, tot cugetul mieŭ este a face niște chilioare, iar, cînd nu voiŭ putea a face, atuncĭ voiŭ avea ertăčune și de la milostivul Dumnezeŭ, și de la oamenĭ, rămîind îndatorațĭ epitropi a face din venitul biserici. Și orĭce alt va maĭ rămînea după moartea mea, pînă la cel maĭ puțin lucru, sfînta biserică să clironomisească. Dar și eŭ, cît voiŭ trăi, să fiŭ ajutată a mă hrăni și a mă chivernisi sfînta biserică, cum și, după moartea mea, să mi se facă toate acele trebuinčoase pomenirĭ din venitul sfinteĭ bisericĭ, după cinstea casiĭ noastre. Drept aceia, spre încredințare iscălindu-mă, mi-am pus și pecetea, fiind obraze multe față, care maĭ jos se vor iscăli.

1808, Martie 7. *Neaga, soția răposatuluĭ Ionașcu,* adeverez. [Urmează iscăliturile martorilor.]

Sud Olt.

Acest zapis aducîndu-l numita la noĭ, cu toate că ne-aŭ arătat prin însușĭ graiul săŭ că este făcut cu toată voea și rîvna sa, dar, după orînduealǎ, făcînd cercetare cu amăruntul, ne-am încredințat că este cu adevărat toate cele ce se cuprind date de bună voe, și nu are a maĭ pricinui nimic; decĭ, pentru maĭ bună încredințare, adeverim și noĭ, cu iscăliturile, aceasta.

1808, Martie 7.

[Ispravniciĭ. — Și întărire a Divanuluĭ.]

[Copie.]

18. Io Alecsandru N. Suțu Voevod i gospodar zeml[i] vlah[i]scoe.

Citindu-să înnaintea Domnii Mele această anafora, și priimind vrednica de laudă rîvnă a d[umnea]lor boerilor îngrijitorĭ la acest obștesc folos, o întărim Domnia Mea, și poruncim d[umita]le, cinstit și credinčos boerule al Domnii Mele, Vel Logofăt de Țara-de-sus, să facĭ hrisovul Domnii Mele cu coprinderea ce maĭ jos se arată. 1819, Noem[vrie] 21.

[Pecetea domnească.] *Vel Logofăt.*